

MAGYAR POSTA

MEGJELNIK ÉVENKINT TIZ SZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBE 35—3—51.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: DR. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. NAGY SÁNDOR

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY

M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK

A postai készpénzforgalom csökkentésének jelentősége és annak eszközei.

Irta: Dr. VAJDA BÉLA m. kir. postaigazgató.

Importance de la restriction de la circulation du numéraire dans le service postal et les moyens de réaliser cette restriction.

Par le Dr. Béla Vajda, directeur des postes.

L'auteur continue son article commencé dans le 1er numéro de notre revue, année 1936.

(Folytatás.)

II.

Előző közleményemben időrendben és vázlatosan ismertettem azokat a fontosabb intézkedéseket, melyeket a posta a készpénzforgalom csökkentése érdekében a múltban tett. Lássuk most, hogy mit jelentenek ezek az intézkedések a gyakorlatban?

Mindenekelőtt állapítsuk meg, mennyi volt valamely évben a posta egész pénzforgalma? Válasszuk ki e célra az ú. n. bankzárlat előtti 1930. évet. Egyrészt, mert ezt az évet, melyben a gazdasági válság forgalomcsökkentő hatásában még nem jelentkezett, normálisnak lehet mondani, másrészt, mert a P. K. útján lebonyolított pénzműveletek, a pénzüintézetek hitelének megvonása miatt, az utóbbi években teljesen összezsugorodtak és így szemléltetésre nem alkalmasak.

A központi számvevőség által összeállított pénzkezelési kimutatás szerint a posta által az említett évben lebonyolított összes pénzműveletek összege (beleértve a könyvi keresztülvezetéseket is) 17.771,902.010

P volt. Ha már most a posta pénzforgalmát helyesen meg akarjuk ítélni, a M. N. B.-nak és a postatakarékpénztárnak ugyanebben az évben lebonyolított fizetési forgalmával kell azt összehasonlítanunk.

A posta a fentemlített pénzműveleteknek kb. 69%-át (12.148,265.675 P-t) effektív pénzzel bonyolította le, tehát a készpénzkímélő és készpénznélküli forgalomra, továbbá a könyvi keresztülvezetésekre 31% esik.* Ezzel szemben a M. N. B.-nak 43 milliárd pengőt kitevő pénzműveleteiből csak 18% esik a készpénzforgalomra, a postatakarékpénztárnak 14 milliárd pengőre rugó pénzműveleteiből pedig csupán kb. 10 %-ot bonyolítottak le effektív készpénzzel. Nyilvánvaló tehát, hogy az ország fizetési forgalmának lebonyolításánál a postára jut a legnehezebb feladat, mert a készpénzkezelés jár — amint az közismeretes — a legtöbb munkával, kockázattal és veszéllyel. Ha még figyelembe vesszük, hogy a posta készpénzforgalmának zöme millió és millió kis tételből tevődik össze, míg a M. N. B.-nál főleg a nagyobb — tehát könnyebben kezelhető — tételek szerepelnek, akkor megérthetjük, milyen fontos tényező a posta az ország fizetési forgalmának lebonyolításában és mily nagy a jelentősége annak, hogy a posta mikép látja el ezt a feladatát?

Cikkem terjedelme nem engedi meg, hogy a posta összes pénzműveleteit részekre bontsam és azokat egyenként taglaljam. Ezért csak a nagyobb összegű — a postai pénzműveleteknek mintegy gyűjtőtételei gyanánt jelentkező — ügyletek végösszegeit közlöm.**)

1. Postautalvány befizetések	725,038.548 P,	ebből készpénzzel	536,644.008 P
2. Postautalvány kifizetések	719,870.162 „	„ „	606,373.209 „
3. Csekk és takarékbefizetések . . .	2.329,645.606 „	„ „	2.219,985.301 „
4. Csekk és takarékvisszafizetések .	1.057,742.425 „	„ „	1.005,662.214 „
5. Körzetbeli postahivatalok <i>beszolgáltatásai</i> a gyűjtőpostahivatalokhoz	1.972,992.024 „	„ „	1.913,140.145 „
6. Gyűjtőpostahivatalokhoz érkezett <i>beszolgáltatások</i> (5. tétel ellentétele)	1.974,405.320 „	„ „	1.914,553.441 „

*) A német postacsekk hivatalok pénzforgalma 1930-ban 141.5 milliárd bir. márka volt, melyből csak 25 milliárd, tehát az egész forgalom 17.6%-a esett a készpénzzel (és így 82.4% a készpénz nélkül) lebonyolított forgalomra.

**) Az adatok egy részét, mivel azok a számvevőség könyveiben nem szerepelnek, az érdekelt gyűjtőhivataloktól szereztem be.

7. Gyűjtőpostahivatalok <i>beszolgáltatásai</i> a M. N. B.-hoz	861,396.670 P	teljesen készpénzzel	
8. Bpest 70., 62., 5., 114. <i>beszolgáltatásai</i> a postatakarékpénztár fő pénztárába . . .	348,346.991 „	„	288,495.112 P
9. Gyűjtőpostahivatalok által kiadott <i>ellátmányok</i> . .	744,078.258 „	„	574,288.318 „
10. Körzetbeli postahivatalokhoz érkezett <i>ellátmányok</i> (9. tétel elmentétele)	743,767.267 „	teljesen készpénzzel	
11. Gyűjtőpostahivatalok által felvett <i>ellátmányok</i> . .	1.213,003.243 „	ebből készpénzzel	417,783.602 „
12. Vidéki pénzüintézeteknek kiutalt összegek	828,779.460 „	„	380,260.255 „
13. Vidéki pénzüintézetek bankgiroátutalásai	225,787.262 „	„	148,834.337 „
14. Vidéki ipar- és keresk. vállalatoknak kifizetett összegek	61,125.914 „	teljesen készpénzzel	
15. Máv. pénztárak <i>beszolgáltatásai</i> .	152,642.318 „	„	„
16. Máv. pénztáraknak adott <i>ellátmányok</i>	73,265.950 „	„	„
17. A Pénzüintézeti Központ törlesztései vörös csekkekkel	1.013,001.778 „	készpénz nélkül	
18. Egyebek	2.727,012.814 „	ebből készpénzzel	250.047.614 „
		a többi nagyrészt könyvi átírással esik.	

Ezekhez a tételekhez a következő magyarázatot kell hozzáfűzőm:
Ad 1. Az utalványbefizetéseknel 188,394.540 P nem folyt be effektív pénzben, hanem könyvi átírással történt az elszámolás, tehát 26% erejéig érvényesült a készpénzkímélő forgalom. Ebből:

- a) 6,729.607 P az igazgatóságok ellátmányszámadásaiban,
- b) 89,390.814 P a központi számvevőség utalványnaplóiban,
- c) 92,274.119 P pedig a tudakozó iroda utalványnaplóiban (központi illetményhivatal) szerepel.

Ad 2. Az utalványkifizetéseknél 113,496.953 P effektív pénz (tehát 16%) takarított meg, melyből:

- a) 41,441.013 P a M. N. B. fióktételei címére feladott ú. n. lila postautalványokra,
- b) 26,489.408 P a telepített és kumulatív utalványokra,
- c) 19,370.139 P a budapesti postahivataloknál készpénzben befizetett, de készpénz nélkül kifizetettként elszámolt távbeszélő díjakra esik.
- d) 25,497.046 P a központi számvevőség utalványkifizetési naplóiban szerepel,

e) 699.347 P pedig a vidéki hatóságoknak és hivataloknak illetményfizetésekre adott fehér ellátmánycsekkekre esik.

Ad 3. A csekk- és takarékbefizetéseknél 109,660.304 pengő készpénz-nélküli befizetés volt, még pedig ama csekk-aljegyzékek alapján, melyeket a központi számvevőség és a tudakozó iroda vezetnek. Itt már kb. 5% erejéig a teljes készpénznélküli forgalom jutott kifejezésre, mert effektív pénz sem a befizetések, sem a kifizetések elszámolásánál nem használtatott fel.

Ad 4. A csekk- és takarékvisszafizetéseknél 52,280.211 P a vidéki hatóságoknak s hivataloknak illetményfizetésekre adott fehér ellátmánycsekkekre esik, ami tiszta készpénznélküli forgalmat jelent. Ez kb. 5%-a az összes kifizetéseknek.

Ad 5., 6., 7. és 8. tétel alatti beszolgáltatásoknál az idegencsekkeket (59,851.879 P) mindig le kell számítani, ezek ugyanis az 5., 6. és 8. tétel együttes végösszegében (4.295,744.335 P) háromszoros összeggel (vagyis 179,555.637 P-vel) szerepelnek. A körzetbeli hivataloknak a gyűjtőhivatalokkal, az utóbbiaknak a M. N. B.-kal való forgalmában tehát készpénz nélkül csak 4% bonyolítottatott le, viszont az összes beszolgáltatások végösszegéhez (5.157,141.005) viszonyítva az idegen csekkek útján készpénz nélkül lebonyolított forgalom csak 3.5%-ot tesz ki. Ezek az adatok is mutatják azonban, hogy az idegen csekkek a készpénznélküli forgalom igaz eszközei, mert négy alkalommal teszik feleslegessé ugyanannak a pénzösszegnek ismételten való megszámlolását (t. i. a felvevő hivatalnál a feladásnál, ugyanott a beszolgáltatás elkészítésénél, a Bpest 70. sz. postahivatalnál a beszolgáltatás átvételénél és végül a postatakarékpénztárnak való beszolgáltatásnál).

Ad 9., 10. A gyűjtőhivatalok által kiadott ellátmányok összegéből 169,789.940 P-t le kell számítani, mert ennyi értékű fehér ellátmánycsekkeket kapta az ellátmánykérő (Bpest 1., 2., 10., 62., stb.) postahivatalok. A gyűjtőhivataloknál tehát ez az összeg, mely az egész kiadott ellátmányösszegnek kb. 23%-a, mint effektív pénzmegtakarítás jelentkezik. Az ellátmánykérő postahivatalok azonban itt effektív pénzt már nem takarítottak meg, mert a fehér csekkeket — tényleg szükségük lévén a pénzre — a M. N. B. főintézeténél vagy illetékes fiókjainál készpénzben váltották be. A fehér csekkek tehát ebben a viszonylatban *nem* szerepelnek mint *tiszta készpénznélküli* fizetési eszközök.

Ad 11. E tételnél legjobban láthatjuk a fehér csekkek készpénz-megtakarító hatását. Gyűjtőhivatalaink a M. N. B. intézeteitől 795,219.641 P-t fehér csekkekkel vettek fel, tehát ennyi effektív pénzt — vagyis a felvett egész ellátmányösszeg 65%-át — takarítottak meg. Érdekes a fehér csekkek megoszlása is:

- a) 448,519.205 P a vidéki pénzüintézeteknek adott,
- b) 144,452.940 „ a nagy bpesti postahivataloknak adott,
- c) 76,952.925 „ a bankgiroátutalások teljesítése céljából a gyűjtőhivatalok által „saját maguknak“ kiállított,
- d) 52,979.558 „ a vidéki hatóságoknak s hivataloknak adott,
- e) 41,441.013 „ a M. N. B. fiókinintézeteinek szóló ú. n. lila postautalványok kiegyenlítése céljából a gyűjtőhivatalok által „saját maguknak“ kiállított,
- f) 25,337.000 „ néhány vidéki postahivatalnak adott,
- g) 5,537.000 „ egyes bpesti hatóságoknak s hivataloknak adott csekkekre esik.

A b), c) és e) alatti tételeknél — mint azt már fentebb említettük — a készpénznélküli forgalom nem érvényesül tisztán.

Ad 12., 13. A vidéki pénzüintézetek által felvett 1.054,566.722 P-t kitevő postapénzektől 448,519.205 P, tehát 42% készpénz nélkül bonyolított le. Ugyanezen intézetek bankgiroátutalásaiból 76,952.925 P-t a gyűjtőpostahivatalok fehér csekkekkel egyenlítették ki és mivel ez az összeg a giroátutalást átvevő és azt fogantató — tehát két — gyűjtőhivatalnál képez pénzműveletet, annak kétszeresét kell készpénznélküli forgalomnak tekinteni, úgyhogy ennél a tételnél 68% készpénzt lehetett megtakarítani.

A közölt szám adatok és a hozzájuk fűzött magyarázat alapján most már tisztán kibontakoznak előttünk a posta pénzforgalmának sajátosságai. Láthatjuk, hol teng még túl a készpénz, hol igyekszik a készpénzkímélő forgalom érvényesülni, terebélyesedni és hol értük már el a készpénz teljes kiküszöbölésének magasabb fejlődési fokát. Látjuk, hogy a készpénzmegtakarításnak tulajdonképpen két módja van nálunk használatban, ú. m.: a) bizonyos utalvány és postatakarékpénztári be- s kifizetéseknek készpénznélküli elszámolása; b) a különféle csekkek útján átutalás. Az előző mód révén 369,411.437 P effektív készpénzt lehetett megtakarítani, ami az összes pénzműveleteknek kb. csak 2%-át teszi ki, tehát nem számottevő. A csekműveletek közül:

1.013,422.996 P-t vörös csekkekkel,
795,219.641 P-t fehér csekkekkel,
59,851.879 P-t idegen csekkekkel

bonyolítottunk le. Mivel pedig a fehér csekkek két műveletnél, az idegen csekkek pedig négy műveletnél szerepelnek tényezőként, a csekkek használatával 2.843,269.794 P effektív készpénzt, vagyis az összes pénzműveletekhez viszonyítva majdnem 16%-ot takarítottunk meg. Ez pedig már figyelemet érdemlő teljesítmény.

III.

Most pedig tanulmányom harmadik részére térek át: milyen irányban kellene a mult tapasztalataim okulva és a kínálkozó lehetőségeket felhasználva, a jövő fejlődést keresni, hogy a készpénzforgalom csökkentéséhez fűződő nagy postai és közgazdasági célokat meg lehessen valósítani.

A közölt számadatok igazolják, hogy lényeges készpénzcsökkentést a pénzmegtakarító berendezések tökéletesbitésével, elsősorban pedig a csekkel való fizetés kiterjesztése és népszerűsítése által lehet elérni. Fejleszteni kellene tehát a Magyar Nemzeti Bankkal és a Pénzügyi Központtal való összeköttetésünket és jobban ki kellene használni a postatakarékpénztárral való szoros együttműködésben rejlő lehetőségeket. A készpénzcsökkentési mozgalom — mint láttuk — az 1920—1923 években volt a legélénkebb, a pénzügyminisztérium és a jegyintézet is hathatósan támogatta akkori törekvéseinket, de a mozgalom igaz, lelkes bajnoka a P. K. volt. A mozgalom később sajnos ellanyhult és felélesztése s továbbfejlesztése ezidőszerint tudtunk szerint nem szerepel a posta reformtervei között.

A jelenlegi viszonyok tényleg nem is alkalmasak arra, hogy a posta az elejtett régi lobogót újból kibontsa és a készpénzcsökkentésre azonnal megvalósítandó tervet dolgozzon ki, mert sem a közönségben nincs most meg a bizalom pénzforgalmi újításokkal szemben, sem a posta nem vállalhatná ezidőszerint az ezekkel járó kockázatot. Amint azonban a viszonyok megjavulnak és a rendes gazdasági élet visszatér: a posta nemcsak a közgazdaság, hanem saját jól felfogott érdekében élére állhatna oly mozgalomnak, mely a készpénz nagy részének a postai kezelésből való kiküszöbölését célozná. Nehéz, de hálás feladat lenne, ha a posta annak idején messzire néző programot készítené és azt következetesen végrehajtaná: igen nagy szolgálatot tehetne azzal az ország közigazdasági életének és magának az államnak is.

Mint láttuk, főleg az utalvány- és postatakarékpénztári forgalomból eredő pénzek azok, melyek pénzkezelésünkre súlyos teherként nehezdednek, mert ezek többszörös megolvasásával számos tisztviselő — teljesen improduktíve — foglalkozik. Az 1930-ban körülbelül 2.750 millió pengőt kitett utalvány- s postatakarékpénztári befizetések és 1.600 millió pengőre rugott ugyanilyen kifizetések, tehát a 4.350 millió pengő körüli forgalmi pénztömeg a postapénztárakon keresztül a M. N. B.-ig és onnan vissza a fenti számadatok szerint körülbelül másfélszeresére duzzadt, ami pénzkezelési rendszerünk antiracionális voltát legjobban illusztrálja. Nyilvánvaló, hogy ezt a nagy készpénztömeget kellene elsősorban apasztani. Hogyan lehetne azonban ezt a nehéz feladatot, melyen már annyi kitűnő szakember törte a fejét, megoldani? Mindenekelőtt azzal a multban hajszolt téves törekvéssel kell szakítanunk, hogy a postán befolyó pénzeket ott helyben kell használni. Kinek adja át a postahivatal az esti zárlatnál pénzfeleslegét? A helybeli pénzügyintézet vagy pénzügyintézetek — amint azt már a multban fiaszó árán tapasztaltuk — nem tudnak mit kezdeni ezzel a pénztömeggel és maguk is kénytelenek azt vagy teljesen vagy részben beszolgáltatni. Helybeli gyárak, vállalatok, nagyobb cégek, melyek a postatakarékpénztárral, a P. K.-val vagy a M. N. B.-kal folyószámlaviszonyban vannak, alkalmazottaik fizetésére vagy egyéb készpénzfizetések céljára *kamat nélkül* bizonyára szívesen átvennék ezeket a pénzfeleslegeket. Akkor azonban a postahivataloknak tudniuk kellene, hogy megfelelő fedezet van-e a vonatkozó számlákon, melyekről az átvett összegek leírhatók volnának. Ez pedig kezelési szempontból úgyszólván keresztülvihetetlen. De ha ezeket a nehézségeket a P. K. bevonásával ki is lehetne küszöbölni, p. o. úgy,

hogy az említett gyárak, vállalatok stb. a P. K.-nál állandó fedezetről gondoskodnának, akkor sem érnének vele célt, mert a P. K. bekapcsolásával a pénzek átadása nem történhetné meg kamat nélkül, már pedig sem a pénzüintézetek, sem a gyárak, vállalatok stb. soha sem lesznek hajlandók arra, hogy pénzt vegyenek át és viseljék annak kamatterheit, mielőtt arra szükségük lenne, mondjuk pl. a postahivatal hétfői pénzeleslegét a szombati munkás fizetésekre; ezért a postapénzfelesleg helybeli felhasználásának szép eszméjét, mint utópiát el kell ejtünk.

Anélkül, hogy most a részletekbe behatolnék, csak nagy körvonalakban próbálom előadni, hogy milyen eszközökkel lehetne a nagy célt: a túltengő készpénzforgalom megszüntetését a postánál elérni. Az eszközök az alábbiak lehetnének:

1. Megfelelő előkészítés és a szerzett tapasztalatok gondos felhasználásával a postacsekkintézmény visszaállítása. A 15 év előtt életbeléptetett postacsekkintézmény ugyanis véleményem szerint feltétlenül életképes volt, de népszerűsítésére hiányzott a kellő propaganda. Ha e téren követjük a német példát, mely a készpénzforgalom csökkentésénél — különösen a háború alatt — tervszerűen folytatott élénk propagandával (állandó hírlapi cikkek, az érdekesebb cikkek összegyűjtése füzetekben, ismertető röpiratok terjesztése a postakézbesítők útján, az érdekképviselőkkel való együttműködés, felolvasások és előadások stb.) nagyszerű eredményeket értek el, — a mi közönségünket is meg lehet az ügynek nyerni. Természetesen az illetékes körökkel (pénzügyminisztérium, M. N. B., postatakarékpénztár, P. K.) a kérdést alaposan meg kellene tárgyalni és az egyik-másik oldalról esetleg elhangzó aggályokat megfelelő érvekkel eloszlatni.

A megvalósításnak több módját lehet elképzelni: a csekk törvény szerint ugyanis utalványozott minden cég (intézet) lehet, mely bankügyletekkel foglalkozik. A postacsekket tehát nem kellene okvetlenül — mint ahogy a múltban történt — a postatakarékpénztárra kiállítani, hanem azokat a P. K.-ra is ki lehetne bocsátani, mert utóbbi is foglalkozik bankügyletekkel. Mindkét megoldásnak vannak előnyei és hátrányai, melyekre most nem céлом kitérni, de annyi tény, hogy a múltban annyira hiányzott propaganda a P. K. útján történő megoldás esetén biztosítva lenne, mert ez az intézet a maga mobil és kitűnő szervezetével rövid idő alatt népszerűvé tehetné a postacsekkintézményt.*)

2. Kívánatos volna a P. K.-val a régebbi megállapodást mielőbb visszaállítani, mely a vidéki pénzüintézeteknek a postapénzek igénybevétele napihitel alakjában tette lehetővé. Ez a rendszer volt ugyanis a múltban és lenne a jövőben is a készpénzforgalom csökkentésének jelentős eszköze. Az, hogy a régi rend visszaállításának az ideje mikor érkezik el, az illetékes fórumok (pénzügyminisztérium, M. N. B. és P. K.) megítélésétől függ ugyan, de a kérdés napirenden való tartása részünkről mindenestre indokolt. Az immár 4 év óta szünetelő napihitel rendszer,

*) Ily tervzetet annak idején nem hivatalos minőségben folytatott beszélgetéseim során részletesen megtárgyaltam a P. K. korán elhunyt nagynevű ügyvezető igazgatójával: Leszl Jakabbal, kinek nevéhez tudvalevőleg a „postapénzforgalom” helyes megszervezésének dicsősége fűződik.

melynek visszaállítását a pénzüintézetek régebben élénken sürgették, lassan feledésbe megy. A pénzüintézetek kénytelenek hitelszükségletükről más úton gondoskodni és így ez a szép intézmény feleslegessé válván, nemsokára a múlté lesz. A régi és új rend közötti különbséget legjobban megvilágítja az, hogy míg 1930-ban a P. K. útján lebonyolított postapénzforgalom 1,364.686.081 P volt (ebből a pénzüintézetekre esett: 1.054,566.722 P), addig 1934-ben csak 375,831.766 P (ebből pénzüintézetekre 147,485.113 P) volt az eredmény. Alig hiszem, hogy a régi rend helyreállítása felé fokozatosan ne lehetne közeledni, hisz a gyenge pénzüintézetek idáig már elhulltak (számuk 1930-ban 506 volt, 1934-ben 426), a pénzüintézetek takaré- és folyószámla betétei állagának csökkenése pedig már régebben megállt, sőt fokozatos javulás tapasztalható (betétek összege a P. K. kötelékébe tartozó intézeteknél a bankzárlat előtt 1.902,009.000 P, 1935. I. 31-én 1.434,668.000 P, 1935. VII. 31-én 1,462,692.000 P).

3. A pénzüintézetek napihitel rendszerének visszaállítása után szó lehetne újból a *pénzüintézeti csekkek* rendszeresítéséről. Az intézmény kellő megreformálása esetén a megfelelően megszervezett propaganda e téren is eredményes lehetne.

4. A hitelélet javulása felélesztheti az A. 1. Szab. 76. §. 5. pontjában szabályozott *pénzüintézeti jóváírás* intézményét is, melynek lehetősége jelenleg is fennáll ugyan, de a gyakorlatban nem élnek vele. Természetesen erről a lehetőségről a vidéki közönséget időnként meg kell tájékoztatni kellene, mert e tekintetben az teljesen tájékozatlan.

5. Nagy eredményeket lehetne elérni az idegen csekkek intézményének kiépítése terén. E tekintetben — mint említettem — újabban már történtek bizonyos lépések, de újból hangoztatnom kell, hogy kellő népszerűsítés nélkül, pénzforgalmi újítások soha nem fognak a magyar közönség körében gyökeret verni. Hogy e tekintetben mennyi a teendő, mutatja, hogy bárha az idegen csekkekkel való fizetésnek már most is elég tág tere van, azzal a felek nem élnek, mert nem ismerik vagy nem méltányolják eléggé ezt az intézményt. Az A. 1. Szab. 5. §. 5. pontja értelmében a székesfővárosi kincstári postahivataloknál a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és közpénztárak — ha a postatakarék-pénztárnál számlájuk van — korlátlan összegű csekkel egyenlíthetik ki bárminő postai tartozásukat, más postatakarék-pénztári csekkszámlatulajdonosok pedig csekkszámmlára történő befizetés esetében szintén korlátlan összegű csekkel, egyéb postai befizetések esetében pedig 1.200 P értékig kiállított csekkel fizethetnek. Ezt a nagy kedvezményt, mely pedig lényegesen megkönnyítené fővárosi kincstári postahivatalaink pénzkezelését, sőt a távbeszélődíjak készpénzzel való befizetésének mellőzése esetében postamesteri hivatalainkat is tehermentesítené, úgyszólván senki sem veszi igénybe. (A M. N. B. szokott néha a Bpest 5. postahivatalnál idegen csekkel fizetni.) Úgyes és megfelelő népszerűsítés e téren is szép eredményekkel kecsegtetne.

Az idegen csekkek forgalmát azonban aggály nélkül ki lehetne terjeszteni a vidéki (kincstári és nagyobb postamesteri) hivatalokra is csekkszámmlára való befizetések esetében. Semmi veszély sincs ugyanis abban, ha valaki fedezetlen csekket bocsátana ki, mert a postatakarék-pénztárnak módjában van ilyenkor a csekkbefizetés jóváírását mellőzni

(a befizetési lapon és az elismervényen természetesen az ideiglenességet jelezni kellene). Postautalvány befizetéseknél, utánvételes csomagok és megbízások kiváltásánál azonban már indokoltabb az óvatosság, mert fedezetlen csek kibocsátása esetében a posta károsodását esetleg nem lehetne elkerülni. Ezért ebben a kedvezményben — ha az a vidékre is kiterjesztetnék — véleményem szerint csakis a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat és közpénztárakat lehetne részesíteni. Egyéb csekkszámlatulajdonosokat pedig csak akkor, ha agnoszkált (vagyis a postatakarékpénztárnak már bemutatott) csekkel fizetnének. Ellenben az egyéb postai tartozások megfizetésére az idegen csekkeket ideiglenes joghatállyal el lehetne fogadni, mert ha fedezetük nem volna, a postai tartozás továbbra is fennállónak tekintetnék. Mivel pedig a postatakarékpénztárnál mintegy 26.000 kereskedelmi jellegű csekkszámla van, melyekből kb. 10.000 a vidékre esik (mintegy 1300 községben) nyilvánvaló, hogy kellő szervezés és az elengedhetetlenül szükséges propaganda mellett az idegen csek meghonosodásának az előfeltételei megvolnának.

Meg kell itt még jegyezni, hogy a fővárosi csekkszámlatulajdonosokkal szemben is ajánlatos — amennyiben nem nyilvános vállalatokról és közpénztárakról van szó — bizonyos óvatossági rendszabályok életbeléptetése és az A. 1. Szab. 5. §. 5. p.-nak érintetlenül hagyása esetén is az érdekelt postahivatalok megfelelő utasítása.

6. A készpénzfizetések csökkentésének egy további módja a M. N. B. giroforgalmának jobb kihasználása lehetne.*) A M. N. B.-nak jelenleg majdnem 1700 giroszámlatulajdonosa van; ezek közül kb. 1.000 vidéken lakik, illetőleg működik, még pedig mintegy 250 városban és községben. Bár ez a szám még nem jelentékeny, mégis — tekintettel arra, hogy giroszámlát a M. N. B.-nál csak nagyobb cégek és vagyonosabb egyének tartanak — a postai pénzek egy részét erre az útra lehetne terelni. A M. N. B.-ra kiállítható fehér és vörös csekkek ugyanis kitűnő eszközök a készpénznélküli forgalom lebonyolítására — csak ki kell használni a kínálkozó lehetőségeket. Anélkül, hogy az összes lehetőségeket felsorolnám, csak néhány esetre mutatok rá:

a) A számlatulajdonos vörös csekkel átutalhatja tartozását más giroszámla javára, akár ugyanazon, akár más fióktintézetnél van ez a számla. Jelenleg a posta számos oly vállalkozónak, cégnek, melynek a M. N. B.-nál giroszámlája van, szolgálati postautalvánnyal utalja ki a vállalati (kereseti) összegeket. Mennyivel egyszerűbb volna, ha a posta ezeket az összegeket a megfelelő giroszámlák javára vörös csekkel utalná át. Az átutalás késedelmet nem jelent, mert a M. N. B. a déli 12 óráig kézhezvett vörös csekket még aznap jóváírja, úgyhogy a számlatulajdonos még ugyanazon napon rendelkezhet követelése felett.

b) A számlatulajdonos tudvalevőleg fehér csekkel állíthat ki és adhat át hitelezőjének, mellyel utóbbi az összeget a M. N. B.-nál készpénzben felveheti. Minthogy pedig nemcsak számlatulajdonos, hanem

*) Nem térek itt ki azokra a lehetőségekre, melyekkel a posta, mint postatakarékpénztári csekkszámlatulajdonos élhetne, egyrészt mert azok közismertek, másrészt, mert akkor a jelenlegi jól bevált leszámolási rend kellene változtatni. Ellenben éppen ez a leszámolási rend nyújt jelenleg is módot a postatakarékpénztárral való megállapodás alapján további készpénznélküli fizetések teljesítésére is.

bárki lehet hitelező, ezért ez a módszer bármilyen fizetés teljesítésére alkalmas. A bank ugyanis mindig a csekk átadójának fizeti ki az összeget, mert a csekkre vezetett esetleges forgatmányokra való figyelem nélkül ezt tekinti a csekk jogos birtokosának. Mivel pedig nemcsak a postavezérigazgatóságnak, hanem minden gyűjtőhivatalnak van giroszámlája, el lehet képzelni, hogy milyen tág tere lenne a postán a fehér csekkel való rendszeres fizetés bevezetésének, illetőleg a most is meglévő ellátmány-csekkrendszer kiterjesztésének. A posta tehát a fővárosban és a gyűjtőhivatalok székhelyén az 1200 P-n felüli posta és csekkfizetési utalványokat, melyeket háznál amúgy sem fizet ki, fehér csekkel egyenlíthetné ki és ugyanezt megtehetné a címzettel való megegyezés alapján a tömeges utalványoknál is. A fehér csekkel való fizetés kiterjesztésére nézve természetesen a M. N. B.-kal kellene megegyezni, mert a bank a saját intézetére háruló többletmunka miatt idáig idegenkedett ettől.

c) A fehér csekkek kitűnő intézménye azonban még további kiaknázási módokat nyújt. A fehér csekkeket ugyanis átutalásra is fel lehet használni, ha a szövegen keresztbe írott vagy nyomtatott e szavakkal „csupán elszámolásra” láttatnak el. Az ilyen elszámolást, vagy köznéven „keresztezett” csekkeket a bank nem fizeti ki készpénzben, hanem a kedvezményezett számlatulajdonos számlája javára írja. Ebből a szempontból a fehér csekk a vörös csekk sajátosságait veszi fel és ugyanolyan célokra lehet felhasználni, mint a vörös csekket, azaz a különbséggel, hogy a fehér csekkeket a hitelező kezéhez kell kiadni, a vörös csekkeket pedig mindig a M. N. B.-nak kell elküldeni. Ez az elszámolási csekk fokozottab jelentőséget nyerne, ha a gyűjtőhivatalok székhelyén lakó és giroszámlával rendelkező megbízható cégek, vállalatok, melyeknél fedezetlen csekk kibocsátásának veszélye nem forog fenn, engedélyt kapnának arra, hogy a postai utalvány- és csekkbefizetéseiket vagy egyéb postai tartozásaikat ilyen fehér csekk átnyújtása ellenében teljesítsék, melyet azután a postahivatal készpénz felvétele nélkül értékesíthet. Sőt ebbe az akcióba azokat a postahivatalokat is be lehetne vonni, melyeknek székhelyén M. N. B. fiók nincs, de ahol figyelembevehető giroszámlatulajdonos lakik, mert nem lenne akadály, hogy az illető postahivatalok a kapott fehér csekkeket készpénz módjára a gyűjtőhivatalnak beszolgáltassák. Utóbbi azután azokat a keresztelési záradék alapján a postatakarékpénztár giroszámlája javára iratná.

d) A fehér csekkek azonban nemcsak valamely giroszámlatulajdonos számlájára irathatók jóvá, hanem külön rendelkezés alapján bármely postatakarékpénztári csekkszámlatulajdonos javára is. Ez újabb felhasználási lehetőségeket biztosít, mert készpénz nélküli jóváírást lehetővé tesz olyan cégeknél és egyéneknél is, kik nem giroszámlatulajdonosok, de a postatakarékpénztárnál van számlájuk.

e) A készpénz kiküszöbölésének egy kevésbé ismert alakja az is, hogy a M. N. B. pénztárainál bárki bármely giroszámla javára kék befizetési lappal 100 P-nél nagyobb befizetéseket eszközölhet. A tömeges pénzfeladókat tehát a kérdés megfelelő szabályozása után felkérhetnék a gyűjtőhivatalok, hogy ne hozzák a postára rengeteg pénzüket, hanem vigyék a M. N. B.-ba. Ott fizessék be a postatakarékpénztár giroszámlájára és a postánál ennek megtörténtét a kék befizetési lap elismeréssel részével igazolják, amikor is utalványaikat és csekkjeiket aka-

dálytalanul fel lehetne venni vagy postai tartozásaikat el lehetne ismerni. A M. N. B. giroforgalmában való fokozottabb részvétel annál is inkább indokolt, mert a bank a giroforgalomban előforduló mindenemű fizetést, átutalást és elszámolást díjmentesen teljesít és díjmentesek a bárki által eszközölt befizetések is.

Ezek azok az esetek, melyek a csekkrendszernek a postai pénzforgalomban való bevezetésénél, illetőleg jobb kiépítésénél tekintetbe jöhetnek. Ez a csekkrendszer egymást kiegészíteni hivatott, amennyiben a nagyobb fizetéseket a M. N. B. giroforgalmában, a kisebbeket pedig a postacsekkek és idegen csekkek útján lehet lebonyolítani. Megfelelő előtanulmányok után és helyes szervezés mellett a jelenlegi túltengő készpénzforgalmat alaposan csökkenteni lehetne. Ez az elgondolás megfelel egyébként a fizetési forgalom elméleti követelményeinek is, mert mindenütt a jegyintézetek vannak hivatva a nagyobb összegű, a postatakarékpénztárak, illetőleg a postacsekkihivatalok pedig a kisebb fizetési forgalom lebonyolítására. Kívánatos lenne a M. N. B. intézetei és a gyűjtőpostahivatalok egymást kiegészítő működésének kimélyítése is, sőt a M. N. B. intézetei s a gyűjtőpostahivatalok között és viszont közvetlen megbízások fogantatását is el lehet képzelni. Annyi bizonyos, hogy sok kiaknázatlan lehetőség van e téren és a forgalom állandó megfigyelése módot ad annak megfontolására, hogy milyen be- és kifizetéseknél terjeszthetjük ki a készpénznélküli fizetési módozatokat.

7. A csekkel való fizetésen kívül még más eszközeink is vannak a készpénzforgalom csökkentésére. Ilyen eszköz a telepített és kumulatív utalványok forgalmának emelése, illetőleg a vidéki csekkszámlatulajdonosok fokozottabb bevonása e forgalomba. A telepített utalványok 85—90%-a ugyanis a budapesti és csak 10—15%-a esik a vidéki számlatulajdonosokra, míg a kumulatív utalványoknál a vidék szempontjából még kedvezőtlenebb az arány, amennyiben csak 2—3% jut a vidéki számlatulajdonosokra. Meg lehet tehát állapítani, hogy a vidék alig veszi igénybe ezt a jóváírási módot.

8. Az utalványok készpénznélküli kifizetésének van még egy másik módja: a nyugtázott utalványok elfogadása befizetések alkalmával. Ez a módszer különösen vidéken lenne előnyös. A postahivatal megállapodna a megbízható cégekkel és felekkel, hogy a címükre szóló postaés csekk-utalványokat készpénz nélkül kézbesítené, az illetők pedig ezeket az utalványokat bizonyos időn (pl. 14 napon) belül bárminő pénzfeladás alkalmával vagy postai tartozás kiegyenlítésére felhasználhatnák. Nyilvánvaló, hogy mind a kifizetésnél, mind a befizetésnél a pénzmegolvasással járó teendőket és annak sok hátrányát ezáltal ki lehetne küszöbölni. Sőt, ha ez a módszer beválik, az utalványok esetleges forgatásának az eshetőségét is fontolóra lehetne venni.

9. Készpénzkímélő berendezések létesítésére még számos más mód kínálkozik (p. o. a különféle kompenzációs lehetőségek, a postai hitellevelek (Kreditbriefe), takaréklevelek (Sparbriefe), ezek kombinációja egymással vagy a postacsekkekkel, postai bónok és ezeknek a külfölddel való forgalomban kitűnően használható válfaja: az utazási postabonok, melyek rendszeresítését a kairói postakongresszus elhatározta, stb.) de ezek ismertetése túlhaladná cikkem kereteit. Céлом az volt, hogy a készpénzforgalom csökkentésének jelentőségét általános közgaz-

dasági, de főleg postai szempontból megvilágítsam, e talán kevésbé ismert téma iránt érdeklődést keltsek ama reményben, hogy a régi szép mozgalom az arra illetékes tényezők közös egyetértésével, alkalmas időben és alkalmas eszközök felhasználásával újból életre kel.

A betegségi biztosításról.

A m. kir. Posta Jogász- és Mérnök Tisztviselői Országos Egyesülete jogász-szakosztályának ülésén előadta:

Dr. MENTUSZ LASZLÓ m. kir. postatitkár.

Sur l'assurance pour cas de maladie.

Par le Dr Ladislas Mentusz, secrétaire des postes.

Résumé: Exposé des groupements sociaux les plus anciens du moyen-âge, constitués en vue de l'assistance mutuelle en cas de maladie. Evolution de l'organisation contemporaine de l'assurance sociale systématique. Règles de droit favorisant la cause de l'assistance aux malades.

Création et évolution de l'assurance pour cas de maladie du personnel des postes hongroises. Organisation de l'Institut d'assurance pour cas de maladie des postes, basé sur le principe de la participation obligatoire, et description de ses institutions sanitaires, notamment de l'hôpital de la Croix-Rouge, de l'institut sanitaire de Budafok et du dispensaire central.

A társadalombiztosítás egyik eszméje, mint az emberi lélekből fakadó szolidaritás megnyilatkozása, a legrégibb időkbe nyúlik vissza. Természetesen, a mai értelemben vett társadalombiztosításról, amely a mai szociálpolitikai törekvéseknek homlokterében áll, a régi társadalmi rendben beszélni nem lehet. Mindazonáltal az intézményes kölcsönös segélynyújtásnak a nyomait már ott is megtaláljuk.

Hazánkban a bányavidékeken már 1224-ben nyomait találjuk bizonyos valláserkölsi alapon nyugvó szervezeteknek, melyeket a tulajdonképeni betegbiztosítás ősi alakjának lehet tekinteni. E szervezetek természetesen még igen kezdetlegesek voltak.

Az első bányatárspénztár 1496-ban létesült. A bányatársládák voltak hazánkban a legrégibb betegségi biztosítási intézmények, amelyek későbbi fejlesztett alakjukban is az első társládák jellegét őrizték meg és különállásukat bizonyos keretek között mind a mai napig megtartották. A bányatársládákat, mint kötelező alapon működő betegsegélyező intézményeket, az 1854. évi bányatörvény hívta életre. Az általános betegségi biztosítás mai fejlett alakjának gyökere azonban nem a bányatársládákból fejlődött ki.

Hazánkban már 1867 előtt működött néhány segélyező pénztár, de működésük egy-egy nagyobb vállalat körén túl nem terjedt. A betegbiztosításnak ez a módja azonban az ipari élet fejlődése folytán szűknek bizonyult.

1869-ben a munkások körében mozgalom indult meg az egész munkásságra kiterjedő segélyegylet alapítása érdekében. A segélyegylet „Általános Munkásbetegsegélyező és Munkáspénztár” név alatt 1870. április 3-án meg is alakult. E segélyegyletbe a gyári pénztárak is rövidesen

beolvadtak, egyben csatlakoztak hozzá azok a gyárak is, melyeknek betegpénztáruk nem volt. Erre a betegsegélyző pénztárra épültek fel később — már a kötelező biztosítás elvén — az 1891. évi XIV. tc., majd az 1907. évi XIX. tc. alapján működő munkásbiztosító pénztárak.

Bár az „Általános Munkásbetegsegélyző és Munkáspénztár“ az akkori viszonyokhoz képest jól működött, mégis csak hiányosan tudta tagjait betegség vagy megrokkánás esetén ellátni, mert a szervezet mellett kellő anyagi eszközök nem álltak rendelkezésére. Szükségesnek mutatkozott tehát a betegsegélyezés megreformálása és kötelező alpra való fektetése.

Hosszú évek kellettek ahhoz, hogy a német birodalom szociálpolitikájának szellője eljusson hozzánk és nálunk is törvényhozásilag rendezzék a *kötelező betegsegélyezés kérdését*.

Baross Gábor akkori kereskedelemügyi miniszter nevéhez fűződik a betegség elleni kötelező biztosításról szóló 1891. évi XIV. tc. megalkotása, mely a magyar törvényhozás első szociálpolitikai törvénye.

A törvény a decentralizáció alapjait fektette le és ötféle külön pénztárt statuált, beleértve a bányatársuladák intézményét, melyet tovább is fenntartott.

Ez a törvény csakis a betegsegélyezési ágazatra rendszeresített és pedig a kötelező biztosítás alakjában. A kötelező biztosítás német biztosítási rendszer, amelynek lényege az, hogy a munkaadó köteles minden alkalmazottját mindjárt a munkába lépésekor biztosításra bejelenteni.

Az 1891. évi XIV. tc. azonban a hozzáfűzött várakozásoknak nem felelt meg.

Szükséges volt tehát a betegség elleni biztosítás megreformálásáról gondoskodni. Ezenkívül a képviselőház ismételt határozatokkal utasította a kormányt a baleset elleni biztosítás behozatalára is, tömeges balesetek sürgették ezt és a bírói gyakorlat is, mely a munkaadókra óriási terheket rótt.

A betegség és baleset esetére való biztosításról szóló törvényjavaslatot Kossuth Ferenc akkori kereskedelemügyi miniszter 1906. október 12-én nyújtotta be a képviselőháznak. A törvénytervezet alapirányzata a szervezet központosításának az egész vonalon való megteremtése, amire a hazai és külföldi tapasztalatokból merített okulás és a történelmi fejlődés szempontjai is irányadók voltak.

A törvényjavaslat rövid idő alatt az országgyűlés mindkét házában letárgyaltatván, már 1907. április 6-án szentesítést nyer, s mint 1907. évi XIX. tc. 1907. július 1-én lépett életbe.

Ez a törvény még szélesebb alapokra fekteti a betegsegélyezést és behozza nálunk is a kötelező betegségi és balesetbiztosítást; a betegsegélyezés terén olyan intézkedéseket honosított meg, melyekkel az egész szociális biztosítás terén vezet világszerte. Ilyenek: a teljes paritás úgy a terhek viselésében, mint a szervezetben; a családtagok ingyenes orvosi kezelése és gyógyszerekkel való ellátása, melyet legelőbb mi honosítottunk meg.

Az 1907. évi XIX. tc. keretei módot nyújtottak a betegsegélyezés további kiépítésére is. A törvényt életbeléptetésének csaknem első percétől kezdve a legkülönbözőbb irányzatú reformtörekvések ostromolták.

Bármily erős volt is azonban a reformok követelése és annak dacára, hogy e követelés a törvényhozás és a kormányzat körében nyomatékossá visszhangra talált, a nemzet nagy élet-halál harca akadályozta a törvény módosítását.

1921-ben a népjóléti és munkaügyi miniszteri tárcát dr. Vass József vette át, mely időtől kezdve a társadalombiztosítás terén a további nagyszabású reformok az ő nevéhez fűződnek.

Dr. Vass József az új betegségi biztosítási törvényjavaslatot már 1923-ban a nemzetgyűlés elé terjesztette. A nemzetgyűlés azonban a javaslattal akkor nem foglalkozhatott. Végre 1927 február havában a magyar országgyűlés a javaslatot tárgyalásra elfogadta és néhány hét alatt törvényerőre emelte. Ezzel a betegségi biztosítási jognak különböző rendeletekben szétszórt anyagát a magyar törvényhozás az 1927. évi XXI tc.-kel kodifikálta. Az új törvény 1928 január 1-én lépett életbe.

Az új törvény megvalósította a központosítást, vagyis a Baross-féle törvénnyel szemben a pénztárak nagy részét közös szervezetben, az Országos Társadalombiztosító Intézetben egyesítette. A központosítás mellett azonban meghagyta azoknak a betegségi biztosító intézeteknek a különváltását, amelyek különleges viszonyaik következtében a betegségi biztosítást célszerűbben szervezhetik meg. Ilyenek a közszolgálati alkalmazottak, a közlekedési intézmények (posta, vasutak, hajózási vállalatok) alkalmazottainak, továbbá a dohánygyári és bányavállalati alkalmazottaknak stb. intézetei.

A társadalombiztosítás történetében 1929 január elseje egy újabb fejlődési korszakot nyit meg. Ezen a napon lépett hatályba az 1928. évi XL tc., amely az eddig érvényben volt betegségi és baleseti biztosítást új biztosítási ággal: az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosítás bevezetésével bővítette ki. Az öregség, stb. esetére szóló biztosítási kötelezettség alapján véve megegyezik a betegségi biztosítási kötelezettséggel.

Bővebben az öregségi és rokkantsági biztosítással, minthogy mai felolvasásom keretén kívül esik, ez alkalommal nem foglalkozom.

Az előadottakból látni lehet, hogy a magyar társadalmi biztosítás hatalmas lépésekkel halad előre. A különböző biztosítási ágak céltudatos kiépítésével, a biztosítás terjedelmének növelésével és preventív tevékenységének nagyarányú fejlődésével, igen előkelő helyet biztosít magának a világ nemzetei között.

Az eddig előadottakban vázlatosan ismertettem a magyar betegségi biztosítás történetét. A továbbiakban pedig ismertetni kívánom a magyar postai betegségi biztosítás megindítását és fejlődését, hogy mikor kezdett foglalkozni a személyzet betegségi biztosításával és a mai betegségi biztosító intézet az idők folyamán hogyan fejlődött kis magból sarjadó, mindinkább terebélyes, újabb és újabb ágakat hajtó hatalmas fává.

A posta személyzeténél a betegsegélyezés eszméjét közel négy évfizeddel ezelőtt, 1896. év elején vetették fel. Az eszme a személyzet körében oly élénk visszhangra talált, hogy az azonnal megindult szervezési munkálatok befejezése után 1896. július 25-én mintegy 1200 taggal megalakult „A budapesti posta és távirda alkalmazottak betegsegélyező egyesülete” és működését szeptember első napjaiban meg is kezdte.

Demény Károly nyugalmazott államtitkár, akkori postaigazgató nevéhez fűződik az egyesület megalakulása, akit az alakuló közgyűlés elnökké választott. Ezzel kezdetét vette a postás betegsegélyezés áldásos tevékenysége.

Mint a címéből is kitűnik, az egyesület működése akkor csak Budapest területére terjedt ki; tagjai lehettek a kinevezett budapesti pt. alkalmazottak a VIII. fizetési osztályig bezárólag, azonkívül a budapesti postamesterek és kiadók, valamint a postatakarékpénztár tisztviselői is. Az egyesületbe való belépés nem volt kötelező, tehát csak az lépett be, aki akart. A felvételt azonban orvosi vizsgálatához kötötték.

Az egyesület önkormányzatában csakis a tagok voltak képviselve. A tagjárulék havi 2 korona volt.

Az alakulási év végén, tehát alig 4 hónap múltán az egyesület már 1500 tagot számlált s a családtagokkal együtt mintegy 4500 lélekre terjesztette ki egészségügyi gondoskodását. Ez a körülmény kétségbevonhatatlan jele volt az egyesület iránt megnyilvánult folyton fokozódó bizalomnak.

Az orvosi szolgálatot dr. Lumnitzer József főorvos vezetése alatt 15 kerületi orvos és 8 szakorvos látta el s már az első évben a főposta épület egyik első emeleti helyiségében orvosi rendelőt is állított fel. A rendelő akkor még csak egy szobából állott, ahol bel- és sebészeti betegek részére történt rendelés.

A további években, ha nem is nagy arányokban, de folyton tovább fejlődött, izmosodott az egyesület és működése iránt az érdeklődés és bizalom mindinkább fokozódott.

Kezdő éveiben kizárólag a saját erejére utalt egyesület, csak a személyzet megértésétől és tömeges csatlakozásából merítette azt az erőt, mellyel fennmaradásának és eredményes működésének alapjait megvetette, 5 év múlva működését néhány a főváros környékén fekvő községre is kiterjesztette. Fennállásának 10-ik évében, 1905-ben pedig taglétszáma már 3485-re emelkedett. Évi bevétele és kiadása akkor már közel 80.000 koronát tett ki.

Ekkor már jelentős állami támogatást is élvez. A kereskedelemügyi miniszter elismerve és méltányolva az intézmény közhasznú tevékenységét a postás társadalomra és a szolgálatra egyaránt üdvös hatását, időről-időre emelkedő segélyt juttatott az egyesületnek.

1907-ben megtörténtek a kezdeményező lépések, az egyesület működésének az ország egész területére való kiterjesztése érdekében. A kereskedelemügyi miniszter az egyesület kérelmére a betegsegélyező pénztár kereteinek kibővítésére az 1907. évi állami költségvetésbe 10.000 korona hozzájárulást vett fel.

A szervezési munkálatokkal párhuzamosan gondoskodni kellett a gyógyító eljárás kereteinek megfelelő bővítéséről is. A központi rendelő-intézet új, tágas, szellős helyiségekkel szaporodik, a betegek tiszta, kényelmes városzobát kapnak.

A több évi előkészítés befejeztével az egyesület „*A magyar posta személyzet országos betegsegélyező egyesülete*” címen 1910. július elsejével kezdte meg az egész országra kiterjedő tényleges működését. Az országos betegsegélyező egyesületnek azonban még mindig csak önkéntesen biztosított tagjai voltak.

A postásság örömmel karolta fel az egyesületet, mert megtalálta benne a maga sajátos igényeinek kielégítését. Belátták, hogy saját érdekében cselekednek, ha támogatják azt az intézményt, amely a legnagyobb kincs, az egészség védelmére alakult. Ennek lehet tulajdonítani, hogy az átalakulás után 6 hónappal az egyesület már 151 városban működött és 8371 tagot számlált. Az orvosi szolgálatot a főorvossal az élén 332 orvos látta el, kiknek gondoskodása alá mintegy 30.000 lélek tartozott.

Az egyesületnek országossá való átalakítása évében (1910-ben) ünnepelte a nemzet I. Ferenc József Öfelsége születésének 80-ik évfordulóját. Az évforduló által kínálkozó alkalmat ragadta meg az egyesület arra, hogy a király nevét az egyesülettel összeforassza. Az egyesületnek Öfelségéhez intézett ebbeli kérelmére megengedett, hogy az egyesület „*A magyar posta személyzet I. Ferenc József országos betegsegélyező egyesülete*” címet felvehesse és viselhesse.

A következő évek munkáját a kerületi székhelyeken szakorvosok rendszeresítése, a harmonikus működésre való törekvés és az orvosi szolgálat kiépítésének a megteremtése képezik. Jelentékeny állami támogatás is segíti az egyesületet kötelezettségei teljesítésében.

Nehéz gondot okozott az 1914. év, a világháború kezdetének éve. A háborús viszonyokkal szemben új orientációra volt szükség. A vezetőség igyekezete odairányult, hogy az egyesület zavartalan működését mindenáron biztosíthassa és az egyesületet a háború romboló következményeitől megóvjá. Csak nagy erőfeszítéssel, az orvosi karnak szolidáris támogatásával sikerült a kettős célt elérni.

A háborús helyzet újabb rendkívüli feladatok elé állította az egyesületet. A hadbavonult, ki nem nevezett tagok családtagjait, valamint a harctéren elesett tagok hátrahagyott családtagjait a háború alatt ingyenes gyógyellátásban részesítette.

A gyógy- és kötszerek ára, valamint a kórházi ápolási díjak tetemesen emelkedtek. A nagyobb bajokat azonban szigorú takarékossgal, egyes szolgáltatások megszorításával sikerült az egyesületnek elkerülnie.

A komoly időkhöz méltóan kivette részét az egyesület azokból a hazafias kötelességekből is, melyek a hadicélok támogatására szolgáltak. Először 20.000, később 50.000 korona értékű hadikölcsönt jegyzett; a központi rendelő műtő felszerelését pedig a háború tartamára rendelkezésére bocsátotta a postaszemélyzet Bálint-utcai hadikórházának, ahová ez okból a központi sebészeti rendelőt is áthelyezte.

A további háborús években zavarokat okozott az orvosok hadi szolgálata folytán beállott nagymérvű orvoshiány, amit tetézt a közegészségügyi viszonyok nagymérvű leromlása. A háború szenvedéseitől s a különféle betegségektől meggyötört, erejükben legyöngült katonáink s az itthoni lázas munkában kimerült s a rossz táplálkozásban megroppant kartársak egészségének helyreállítása, a folyton emelkedő drágaság, a gyógy- és kötszerhiány súlyos próbára tették az egyesület teherviselő képességét.

1918. év októberében megindult a forradalmi bomlás, majd 1919. év tavaszán uralomra jutott a kommunizmus. Természetes, hogy a romboló eszmeáramlatok az egyesületet sem kímélték meg a mélyreható változásoktól és megrázkódtatásoktól.

A népköztársaság kormánya elhatározta a közalkalmazottak kötelező betegségi és baleseti biztosítását és azoknak a kerületi munkáspénztárakba való bevonását; a gyászos emlékü úgynevezett tanácskormány pedig a munkásbiztosítást az összes közalkalmazottakra kötelezően kiterjesztette, az egyesület működését beszüntette s szakorvosi rendelőjét a munkásbiztosító pénztár részére kisajátította. A proletárdiktatúra bukása után az egyesület visszanyerte önállóságát, akkor azonban újabb megpróbáltatás jött; a megszállás következtében a vidéki központok és körzetek nagyrésze elveszett.

A nagy háborús világrengetés után, amely óriási pusztítást végzett a gazdasági, kulturális és morális életben, nagy erőfeszítés jelét látjuk világszerte, amelynek célja nemcsak helyrehozni az elpusztított javakat, de helyébe többet s jobbat tenni, s ezáltal nemcsak a gazdasági élet egyensúlyát helyrebillenteni, hanem az embert emberi méltóságra is emelni. — A háború, az azt követő forradalmak, az idegen megszállás és a hazánkat megcsonkító trianoni békeszerződés nyomában fakadt szociális és gazdasági bajok káros hatása, a közszolgálati alkalmazottak egészségügyének leromlásában ütközik ki legfájdalmasabban.

Az 1921. évi kiemelkedő szociálpolitikai jelentőségű eseménye volt az 1921. évi XLVI. tc. az Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alapra vonatkozó törvény, amely az egyesület működését is igen közelről érintette. 1921. november 15-től átmenetileg minden díj fizetése nélkül orvosi, gyógyszer és kórházi ellátást, gyermekágyi és temetési segélyt stb. biztosított az összes állami tényleges és nyugdíjas tisztviselők, nyugdíjas özvegyek és mindezek családtagjai számára.

A kötelező biztosítás elvén felépített Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap, amely kezdetben az összes állami tisztviselőkre, később pedig a napidíjasokra és altisztekre is kiterjesztette szolgáltatásait, működésével tulajdonképpen átmenet volt a *fakultatív alapról a kötelező betegségi biztosítás terére*. A végleges megoldás homlokterébe, mint főcél a munkásbiztosító törvény reformja keretében megvalósítandó autonóm tisztviselői betegsegélyező intézet állott, mely a különböző közszolgálati kategóriák betegsegélyezési ellátását törvényhozási úton kívánta rendezni. Az Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap működésének megkezdése után — részben és átmenetileg — a postaszemélyzet segélyezését is ellátta. Azok a tisztviselők ugyanis, akik a betegsegélyező egyesületnek nem voltak tagjai, kötelezően az OTBA-hoz tartoztak. Az OTBA szolgáltatásait egyébként az egyesület révén kellett igénybe venni. Ez a kapcsolat érlelte meg az OTBA részéről azt a törekvést, hogy a létesítendő tisztviselői betegsegélyező intézetbe a postás betegsegélyező egyesületet beolvassza, de az altisztek nélkül. Ez a kísérlet azonban az autonómiáját féltő egyesület ellenállásán megghiúsult, ezzel szemben mindinkább előtérbe került az egész postaszemélyzetre kiterjedő, *különálló postás betegsegélyező létesítésének szükségessége*.

A kormány is belátta, hogy a postaszemélyzet egészségügyi ellátására csak a személyzet különleges szolgálati viszonyaihoz alakított külön betegsegélyező pénztár képes s az 1923. december 29-én kelt 9.210/1923. M. E. sz. rendeletével a *m. kir. postán a külön betegségi biztosító intézet felállítását rendelte el*.

A postás megbiztosítás történetében új korszakot nyitott ez a rendelet. Az országos postásbetegsegélyző egyesület megszüntetése és az átszervezési munkálatok elvégzése után 1924. február 1-én megalakult a *magyar királyi posta betegségi biztosító intézete*.

Majd az intézet továbbfejlesztésének lehetőségét a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. tc. is elősegítette azáltal, hogy az intézet különállását törvényesen és véglegesen megerősítette. Ezt domborítják ki a törvénynek ama rendelkezései, melyek szerint az intézet alapszabálya, a javadalmazás számítása és a segélyek neme és mértéke tekintetében a törvénytől eltérő rendelkezéseket tartalmazhat s amelyek a biztosítási bérhatár (census) megállapítását vagy mellőzését, továbbá a képviselőt az intézet alapszabályára bízzák. Az intézet különállására nézve nagy horderejűek ezek a törvényes rendelkezések, mert teljes autonómia mellett az intézet céljait, törekvéseit a postaszemélyzet és a postaszolgálat különleges érdekeivel mindenkor összhangban lehet tartani.

Az intézet megalakulásával kapcsolatban nem lesz érdektelen, ha az önkéntes és kötelező biztosítás között fennálló néhány alapvető dolgra rámutatok, valamint a volt és a ma fennálló jogi helyzetet ismertetem.

A megszüntetett egyesület célja és az új betegségi biztosító intézet céljai között eltérést nem lehet kimutatni, mégis az utóbbinál a keretek kibővítése a postaszemélyzetre jótékony hatásaiban nagy és fontos előnyöket jelent. Amíg ugyanis az országos betegsegélyző egyesület tagjait a személyzet köréből önkéntes belépés útján toborozhatta, s bevételei a tagjárulékokon kívül az államtól igen mérsékelt összegben kapott hozzájárulási összeg volt, addig az új m. kir. posta betegségi biztosító intézete a kötelező betegségi biztosítás üdvös rendszerébe vonja az egész postaszemélyzetet. A megszüntetett egyesület csak a kincstári hivatalok székhelyén működött és az önkéntes biztosítás alapján az átalakulás előtt 8339 tagja volt. Ezzel szemben az új intézet működése az egész ország területére kiterjed s azáltal, hogy kötelezően tagjai a kincstári tényleges és nyugellátásos egész postaszemélyzet, az ideiglenesekkel együtt, s mindezek igényjogosult családtagjai (özvegyei, árvái is), valamint postamesterek és postamesteri alkalmazottak és azok igényjogosult családtagjai, a taglétszám az átszervezéskor az előbb említett 8339-ről 29000-re szökött fel s a családtagokkal együtt az intézet mintegy 60.000 igényjogosultat fogadott be.

Pénzügyileg pedig szilárd alapokra van fektetve azáltal, hogy az állam az intézet fentartásához ugyanolyan összeggel járul hozzá, mint amennyit a tagok járulék címén fizetnek. Vagyis a 4%-os biztosítási járulék felét a tagok, felét pedig a m. kir. posta, mint munkaadó viseli.

Ennek megfelelően az önkormányzat szervezetében a volt egyesületben a kizárólagos *tagképviselőt* helyett, az új intézetnél az *aránylagos képviselőti rendszer* lép életbe, vagyis a munkaadó és a biztosítottak egyenlő arányú képviselője.

Az egészségügyi szolgálat adminisztrációját, segélyezési ügyeit és egészségügyi irányítását az intézet önkormányzati alapon intézi.

Az intézet élén az elnök áll. Az elnököt és helyettesét a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter az intézet tagjai sorából nevezi ki.

Tisztségük tiszteletbeli, díjazásban még költségmegtérítés címén sem részesülnek.

Az ügyviteli személyzet élén az igazgató áll, akit a választmány meghallgatásával a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter rendel ki.

Az egészségügyi szolgálatot az országos főorvos, valamint a vidéki postaiigazgatósági székhelyeken működő kerületi főorvosok vezetik és ellenőrzik s az intézet orvosi ügyvitelét is ellátják. A tagok orvosi gyógykezelését az intézettel szerződéses viszonyban álló kezelő- és szakorvosok végzik. Az egész országban 931 intézeti orvos működik.

Az állami felügyeletet illetően az intézet szakszempontról, főleg dologi ügyekben a m. kir. belügyminisztérium, egyébként pedig a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter felügyelete és ellenőrzése alá tartozik.

Az új betegségi biztosító intézet a régi egyesület magánjellegével szemben hivatalos szerv lévén, ez neki nagyobb tekintélyt kölcsönöz, ami a tagok gyógyellátása érdekében tett intézkedések gyors és feltétlen foganatosítását biztosítja.

A volt egyesület ügyvitelének magánjellegével szemben, az új intézet ügyviteléről mind személyi, mind dologi tekintetben a m. kir. posta saját költségén gondoskodik és az intézet igazgatósága, a m. kir. posta szerveivel mint központi hivatal érintkezik.

Megalakulása után az intézet egyik alapfeladata az állandó orvosi ellátás biztosítása volt, a másik feladata pedig az alapszabály mielőbbi megalkotására irányult. Az orvosi ellátás ügyében az Országos Orvos Szövetséggel kötött megállapodás értelmében az intézet járulékbevételeinek 18%-át fordítja a gyógyító orvosok díjazásának fedezésére.

Az intézet alapszabálya 1924. évi július hó 1-én lépett hatályba. Az alapszabály életbelépésének időpontjától kezdve bontakozik ki tulajdonképpen az intézet önkormányzati és ügyviteli szervezete és az alapszabály adott irányt az intézet működésének s tette lehetővé, hogy a m. kir. posta betegségi biztosító intézete 1924. augusztus 3-ára összehívott rendkívüli közgyűlésen véglegesen megalakulhatott.

Az intézet elnöke az alapszabály értelmében a m. kir. posta mindenkori vezérigazgatója.

A kötelező betegségi biztosítással a segélyezések neme, minősége és mértéke is jelentékenyen bővült, illetőleg emelkedett. Nagy gondot fordított az intézet a segélyezések minőségének javítására.

A körzeti kezelőorvosok munkáját a szükségelt szakkézelések ellátásával a rendelőintézet munkája egészíti ki. A rendelőintézet létjogosultsága annál nagyobb s működése annál tökéletesebb, minél több orvosi szakmában nyújt rendelt. A megszüntetett postás betegsegélyző egyesület ambuláns rendelője a főpostával szomszédos Szervita-rendi bérházban volt elhelyezve. A postás betegségi biztosítás kötelezővé tételével nagymértékben megnövekedett taglétszám miatt ez a rendelő, a reá háruló feladatoknak megfelelően nem tudott, ezért az intézet a már meglévő szakrendelések kereteit a főposta-palota Városház-utcai I. emeleti frontján rendelkezésre bocsátott helyiségekkel bővítette. Ezáltal lehetővé vált, hogy legelőször a tüdőbeteggondozót és a fogászati rendelőt lehetett berendezni, amelyeket azután sorban követett a bőrgyógyászati, urológiai, szemészeti, orthopaediai, továbbá az orr-,

torok- és gége szakorvosi rendelések megszervezése, valamint a vegyi és górcsövi laboratóriumnak az intézet nagyobb méreteihez való megfelelő kibővítése és berendezése.

Ezzel a járóbetegek kezelése és ellátása hosszabb időre biztosított-nak látszott. Az intézet betegforgalma évről-évre rohamosan emelkedett, ami legfényesebb bizonyítéka volt annak, hogy a tagok az intézetet legteljesebb bizalmukkal ajándékozták meg.

A rendelőintézet által nyújtott gyógykezeléseknél sokkal nagyobb szerepe van azonban a kórházi ápolásnak. A kórházi ápolásra szorult betegek nagy száma, az egyetemi klinikákon, a főváros és vidék köz-kórházaiban talált elhelyezést, sokszor azonban csak a legnagyobb nehézségek árán. A kórházak túlszűfolttsága miatt egy-egy kórházi ágyra esetleg hosszú ideig kellett várni a betegnek. Nagyon is érthető volt tehát az elnökségnek az a törekvése, hogy lehetőleg saját kórház útján oldja meg, vagy legalább is enyhítse ezt a helyzetet. Örömmel fogadta tehát az intézet a kínálózó alkalmat, amikor a világháború és a forradalmak miatt súlyos anyagi válságba jutott Vöröskereszt Egylet a kórházat bérbevitelre ajánlotta fel. Az intézet a kórházat 1925. március 1-től kezdve 30 évre szerződésileg bérbevette.

A Vöröskereszt kórház Buda egyik legszebb részén, 8'4 katasztrális hold területen, gyönyörű parkban fekszik, melynek levegője a körülövező budai hegyek vegetációja folytán egészséges, por- és szélmentes. Két részből áll, ú. m.: *szanatóriumból* és a tulajdonképeni *kórházból*.

A szanatórium céljaira 3 külön pavillon szolgál, amelyekben a modern egészségügyi követelményeknek megfelelő új felszerelésekkel egy-két ágyas szobák vannak.

Miként a szanatóriumi rész, a kórházi rész is újonnan berendezett és felszerelt különálló pavillonokból áll, a következő osztályokkal: *sebészet, belgyógyászat, nőgyógyászat, urológia, gyermek és csecsemő osztály, fül-, orr-, torok- és gége osztály*. A kórházat kiegészíti az újonnan épített *mechano-physico és hydrotherápiái* osztály, melynek berendezését tökéletesnek lehet mondani és melynek beteganyagában először szerepel hazánkban a mozgásszervi megbetegedések ú. n. *reuma osztálya*, mint külön kórházi osztály. Az újonnan épített *prosectura, vegyi és bakteriológiai*, valamint *Röntgen*, továbbá *elektrocardiografiai* laboratórium. Ujabbán vezette be a kórház az ultrarövidhullámú gyógykezelést.

Az orvosi munkát az intézet országos igazgatófőorvosa, ki egyszersmind a sebészeti osztálynak is vezetője, továbbá 9 főorvos, 9 alorvos és néhány bejáró segédkorvos látja el.

Az ápolónők száma: 22 szerzetes nővér és 35 világi ápolónő, élükön 1 apáca főnöknővel és 1 Vöröskeresztes intéző nénével.

A kórház 248 ágyhellyel rendelkezik és mint magánkórház a leg-sürgősebb első segélynyújtáson kívül, ingyenes gyógykezelésben részesíteni senkit sem köteles. Hevenyfertőző betegségekben szenvedőket és elmebetegeket a kórházba egyáltalában nem lehet felvenni.

A kórház ügyvitele jogi és gazdasági vonatkozásban az intézeti igazgató, egészségügyi, orvosi és betegápolási vonatkozásban az igazgatófőorvos feladata.

A kórház jogviszonyát a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter által jóváhagyott szabályzat szabályozza.

A kórház életképességéről a betegforgalom állandó emelkedése és az igénybevétel mérve tanuskodik leginkább. Az első év forgalma 1737 beteg és 39.279 ápolási nap volt. A 9-ik évben ez 3853 betegre és 69.791 ápolási napra, vagyis beteglétszámban 121'8%-kal, az ápolási napokban pedig 77'6%-kal emelkedett. A kórház átvételétől 1934. június 30-ig eltelt 9 év alatt a gyógyintézetben 29.875 beteget ápoltak, összesen 569.305 ápolási napon. Ezek közül 18.134 volt az intézeti tagok száma, összesen 387.799 ápolási nappal. A tagok részéről az igénybevétel aránya tehát beteglétszámban 60'7%, ápolási napokban pedig 68'1%.

Az egészségvédelmi politika legelső feladata a népbetegségek elleni küzdelem. Ennek körébe esik elsősorban a tuberkulózis elleni védekezés. A statisztika adatai szerint Magyarország népének tuberkulózis iránti hajlandósága a nyugati államok lakosságáét jelentékenyen túlszárnyalja.

A tüdővész elleni küzdelemben első helyet foglalnak el a szanatóriumok. Az intézet a szanatóriumi kezelés szükségességét és az általa való megelőzés fontosságát látva, erejéhez mérten gondoskodott a betegek zárt gyógyintézeti (szanatóriumi) kezeléséről. A tüdőszanatóriumi elhelyezések kezdetben nagyon korlátozottan történtek, a későbbi beutalásoknak pedig határt szabott az, hogy a szanatóriumok túlszűfolt-sága miatt, különösen a nyári hónapokban az intézet nem tudott a tüdőbetegeknek megfelelő számú ágyhelyet biztosítani. Az a lehetőség azonban, hogy az arra rászorultakat a saját intézetébe utalhassa, csak a budafoki gyógyintézet felállítása után következett be.

A tapasztalatok azt mutatták, hogy az intézet a tuberkulózis terjedése elleni küzdelmet a posta személyzet körében eredményesen csak úgy veheti fel, ha a tüdőbetegek gyógyellátására legalább 40—50 szanatóriumi ágyhellyel rendelkezik. E célra az intézet megvásárolta Budafokon az 5700 négyszögöles parkban fekvő Sacellary-féle kastélyt, mely csekély átalakítással és megfelelő fekvőcsarnok építésével a tervezett 50 ágy elhelyezésére legalkalmasabbnak bizonyult.

Működését a m. kir. népjóléti és munkaügyi minisztérium „*Postás tüdőbeteg megfigyelő és gyógykezelő intézet*” címmel engedélyezte. Megnyílt 1926. június hó végén. A budafoki gyógyintézet felállításával az intézet a tüdővész elleni küzdelem terén olyan intézményt létesített, amely a kezdeti megbetegedések gyógyításában és részben a kór megelőzésében igyekszik minél tökéletesebb eredményt elérni.

Az egészségügyi szolgálatot a gyógyintézetben 1 főorvos, 1 alorvos látja el, a betegápolást 2 ápolónő végzi.

A gyógyintézetben 50 ágyhely áll rendelkezésre és átlag 6—12 heti gyógykezelés mellett évente 300—330 könnyű tüdőfolyamatú beteget kezelnek. 1926. július 1-től 1934. június 30-áig, tehát 8 év leforgása alatt 2594 postás tüdőbeteget ápoltak 128.441 ápolási napon. Nem kell bővebben kitérni arra, mily jelentőségű ez az egész postaszemélyzet egészségének védelmezése szempontjából.

Az épület fekvőcsarnokkal, központi fűtéssel, fürdőszobákkal, hydrotherápiás helyiségekkel, Röntgen és vegyi laboratóriummal van felszerelve.

Az intézet egészségügyi ellátásának fejlődésében egy újabb álló-

mást jelent az 1932. év március hónapja. Ekkor költözött az intézet új otthonába, a Szentkirályi-utca 40. szám alatti székházába.

Az intézet ugyanis megalakulása óta a főpostai szakorvosi rendelőjét a forgalom emelkedéséhez mérten a lehetőséghez képest állandóan bővítette. Alkalmos helyiségek hiánya miatt azonban a mindinkább fokozódó igénybevétellel nem tarthatott lépést. Egyre égetőbbben jelentkezett a szakrendelések új, tágasabb, levegősebb, teljesen különálló és a modern gyógyászat követelményeinek megfelelő helyiségekbe való elhelyezésének a szüksége. A tarthatatlan helyzet megváltoztatására az intézet állandóan törekedett, saját erejéből azonban az intézet az évek folyamán csökkenő kezelési feleslegeiből, a kérdést pénzügyileg megoldani nem lett volna képes. Valóságos áldást jelentett tehát az intézeti igazgatóság és a szakorvosi rendelő elhelyezésére megfelelően átalakított Szentkirályi-utcai kincstári épületnek az intézet rendelkezésére történő átengedése.

Háromemeletes impozáns épület az intézet központi szakorvosi rendelője. Az épület földszintjén, I. és II. emeletén a különböző rendelő helyiségek és várótermek vannak csoportosítva, hogy a tolongástól itt már nem kell tartani. Kényelem és nyugalom, főképp pedig a tisztaság és higiéné szolgálja a rendelésre váró betegek érdekeit. Emellett a modern egészségügyi berendezés és felszerelés egyéb hasznos eszközei domborítják ki az orvosi rendelő intézet szakszerűségét. Az intézeti igazgatóság is megfelelő hygienikus helyiséget kapott a ráépített III. emeleten, ahol a helyiségek megfelelő száma és jó elhelyezése az adminisztráció menetének is előnyére vált.

A központi szakorvosi rendelőintézetben a következő osztályok működnek. Főorvosi osztály és sebészet, belgyógyászat, nőgyógyászat, gyermekgyógyászat, fül-, orr-, torok- és gége osztály, tüdőbeteg gondozó, szemészet, bőrgyógyászat, urológia, orthopaedia, fogászat és a vegyi és górcsövi laboratórium. Az egész épület központi melegvíz és gőzfűtéssel van ellátva, az emeletekre való közlekedés megkönnyítésére személyfelvonó működik.

A szakorvosi rendelőintézet egészségügyi szolgálatát 15 vezető szakorvos, 8 szakorvos, 6 szaksegédorvos és 1 segédorvos látja el. A szakorvosok mellett 7 szakképzett ápolónő segít.

Az intézet 10 éves működése alatt a szakorvosi rendelő összes rendelési eseteinek száma 920.899 volt, az átlagos napi betegforgalom az első évi 240-ről 500-ra emelkedett. A vidéki betegek az elmúlt 10 év alatt 39.435 esetben vették igénybe a budapesti szakorvosi rendelőt.

Nem lesz érdektelen, ha az intézet tíz évi működése alatt befolyt betegségi biztosító járulékokról és a segélyezési kiadásokról néhány szám adatot említek fel.

Az intézet összes bevétele a 4%-os betegségi biztosítási járulékokból tíz év alatt 16.719.411.20 P volt.

Ebből az összegből:

kórházi költségekre	4.061.629.32 P
tüdőszanatóriumi költsége	1.293.990.11 „
gyógyszerköltségekre	3.142.947.22 „
orvosi költsége	3.069.304.75 „

fizetett ki az intézet.

A bevételek többi részét más segélyezésekre, ú. m. táppénzre, anyagi, terhességi és gyermekágyi segélyre, temetési stb. segélyre, továbbá a budafoki gyógyintézet megvásárlására és annak felszerelésére, a Vöröskereszt kórház berendezésére, valamint a szakorvosi rendelőintézet fejlesztésére fordította az intézet.

A m. kir. posta betegségi biztosító intézet tíz évének legnagyobb eredménye kétségkívül a postaszemélyzet jó egészségi állapotának tartós biztosítása volt, amely lehetővé tette az állami életben oly fontos postai szolgálat akadálytalan ellátását.

Az okszerűen végrehajtott, céltudatosan működő betegségi biztosítás ezen a ponton kapcsolódik be szervesen az államéletbe és válik annak szükséges, hasznos tényezőjévé.

A három intézmény: ú. m. a szakorvosi rendelőintézet, a Vöröskereszt kórház és a budafoki gyógyintézet egymást kiegészítő egészségügyi vonatkozása ma már úgyszólván minden fontosabb külső tényező nélkül biztosítja a postaszemélyzet elsőrangú és minden igényt kielégítő gyógyellátását.

Amikor a m. kir. posta betegségi biztosító intézete a postaszemélyzet testi épségét és egészségét óvja, a betegeket gyógyítja, anyákról és csecsemőkről gondoskodik, a balesetek folytán csökkent, vagy elenyésztett munkaerőt helyreállítani, sőt a fenyegető veszélyt megelőzni is törekszik, mindezzel a nemzet fennmaradását és boldogulását is elősegíti.

Légvédelem, gázvédelem.

Írta: Dr. LENDVAY JENŐ m. kir. posta s.-titkár.

„Défense contre les gaz.“

Par le Dr. Eugène Lendvay, aide-secrétaire des postes.

L'auteur continue son article commencé dans le numéro 10 de notre revue, année 1935.

(Folytatás.)

3. Óvóhelyek.

A természetes és a már meglevő, erre a célra felhasználható óvóhelyek megválasztásánál a következő szempontokra kell figyelemmel lenni:

a) Az óvóhelyek födéme (mennyezete) és oldalfalai olyan méretek legyenek, hogy legalább a repeszhatású és kisebb robbanó bombák hatásai ellen védjenek, valamint az esetleg rombadúló házfalak súlyát is elbirják. Erre nézve szolgáljon tájékozással az, hogy pl. egy négyemeletes ház rombadőlésénél 1 m² területre 5500 kg súly nehezedik. Az óvóhelyek födéme tehát kis fesztávolságú legyen, ennek hiányában aláducolásokkal, támasztékokkal legyen ellátva. A gyengébb

falakat, ablakokat, stb. falazással, homokzsákokkal, föld vagy kavics ráhányásával, vaslemezzel, stb. kell megerősíteni.

Új ház építésénél a házban lakók elhelyezésére megfelelő méretű *óvóhelyeket kell építeni*, mert e célra a ház építési költségeiből mindössze csak 3% esik, ennek az összegnek pedig ily életbevágó fontosságú cél elérésénél szerepet játszani nem szabad.

b) *Legyen az óvóhelynek előtere* (légszilip), melyben hordágyat vivő két ember is elférjen. A főbejárat csak az előtérből nyíljon, s lehetőleg vele szemben legyen egy vészkijárat is. (Gyors szellőztetési lehetőség, kereszthuzat által). A már meglévő pince és egyéb helyiségeket friss cementvakolattal kell ellátni és a gázbeszüremlések megakadályozása céljából olajjal kell bemázolni.

Figyelemmel kell lenni az ajtó légmentes záródására is. (Olajba áztatott léghuzat-záró zsinórokkal tömítendőek.) Ne feledkezzünk meg a kulcslyukakról sem. (Tömítsük gipsszel vagy olajos ronggyal.)

c) *Az előtér ajtaját* is olajos anyagba mártott takaróval kell elfüggönyözni. Vigyázni kell arra is, hogy *az óvóhelyen keresztül villany-, gáz-, víz- és csatornavezetékek, csövek ne vezessenek*. A tűzveszélyes anyagokat onnan el kell távolítani.

d) *Az óvóhely térfogatának kiszámításánál egy felnőtt emberre 3 m³ légteret vegyünk*. Egy ember ugyanis 1 óra alatt átlag 1 m³ levegőt használ el. Számítani kell azonban megszakítás nélküli hosszabb tartózkodásra, illetőleg idegenek befogadására is.

25—30 személynél nagyobb befogadóképességű óvóhely építését, főleg a benne tartózkodók egymásra gyakorolt, *pánikokozó befolyásának elkerülése végett*, mellőzni kell. Ilyen esetben az óvóhelyet megfelelő nagyságú cellákra kell osztani.

Az óvóhely bejáratánál az „Óvóhely“ felírást és a befogadóképességet szembetűnő módon kell elhelyezni s éjjel tompítva kell megvilágítani.

e) *Az óvóhely felszereléséből* ne hiányozzék a friss levegő szállítására alkalmas és gázszűrő készülékkel felszerelt *légszűrő- és frissítőberendezés*. Ily készülékek percenként 1 m³ levegőt szállítanak. E készülékkel az óvóhelyen bizonyos kisebbfokú: 1.1—1.3 atmoszféra túlnyomást állítva elő, a külső, gázzal fertőzött levegőnek az esetleges rosszul tömített réseken való behatolását meg lehet gátolni. Gondoskodni kell továbbá *oxigént nem fogyasztó világításról* is. (Szárzelemes villanylámpák, s csak szükség esetén gyertya.) *Nyíltláng használata* ugyanis a jó levegőt fogyasztja, azért az óvóhelyen a *dohányzás is tilos*.

Elhelyezendőek még az óvóhelyen: *élelmiszer, ivó- és mosdóvíz, meleg ruhák, takarók és szerszámok* (ásó, csákány, lapát, vödör, stb.), valamint *tartalék gázálarcok* és a mustárgáz fertőtlenítésére megfelelő tartályokban *klórmészpor*, sőt az egész előtér padozata felhintendő *klórmészporral*.

f) *Bombaszilánk és gázbiztos óvóhelyeket akkor is létesíteni kell, ha a meglévő pincehelyiségek erre nem alkalmasak*. Ilyen esetekben a ház közvetlen közelében, földbeásva kell azokat elkészíteni. Tetejét vasínnel, kavics- és vastag földréteggel kell borítani. *Végzsükség esetén*, főleg a törmelék és repeszdarabok ellen *bizonyosfokú védelmet* a

földbeásott zeg-zugos árkok is nyújtanak, az ebben elhelyezkedők azonban vegyének fel gázálarcot.

A jól megépített és berendezett óvóhelyek a harcigázak ellen feltétlenül védelmet nyújtanak, és a gyengébb idegzetűekre — a pánik megelőzése szempontjából — egyébként is megnyugtató hatást gyakorolnak.

4. Gázálarc viselése. Kiképzés és gyakorlat.

A gázálarcban való tartózkodás az első alkalommal szokatlan, sőt egyesekben szinte az elviselhetetlenség benyomását kelti. Ezért a gázálarcok viselését, használatát és kezelését meg kell tanulni, be kell jól gyakorolni. Erre szolgálnak a gázálarc felvételi és légző gyakorlatok.

Fontos körülmény, hogy a gázálarcot az azt viselő egyén egvmaga is gyorsan, biztos mozdulatokkal és úgy tudja felvenni, hogy a gázálarc a keret mentén körös-körül jól tapadjon. Ezt tehát ismételtén is gyakorolni kell.

A pihenő ember fekvő állapotban átlag 18 légzést végez percenkint. Arra kell tehát törekedni, hogy ezt 12—14 légzésre csökkentjük. Ez persze csak fokozatosan történhetik. Ezután a légzés visszatartását kell gyakorolni. El kell érni azt, hogy az egyének lélegzetüket legalább 30 másodpercig vissza tudják tartani. Miután ezt elértük, megkezdődhetik a gázálarc fejreillesztésének gyakorlása, a gázzal telített helyiségben is. Végül a gázálarcnak a szabadlevegőn, később a gázzal telített helyiségben 5 percen át, egyfolytában való viselését kell begyakorolni, amit fokozatosan 5—6 órás viselésre is fel kell vinni. Kezdetben a gázálarcot csak fekvve, majd ülve, később állva és mozogva kell viselni. Ismét tovább könnyen, majd fokozatosan nehezebben öltözve (pl. a cselekvő osztagok tagjai: felszereléssel) kell hordani. További fokozás a gázálarcban való munka, foglalkozás, beszéd, járás, futás. A viselésnél az időt 10 percenkint kell fokozni. 1 órás viselésen túl $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ óránként. Egy gyakorlati napon két fokozatot ugrani nem szabad.

5. Gázálarcok karbantartása és fertőtlenítése.

A gázálarcokat használat után langyos szappanos vízzel kell kimosni, utána száraz ronggyal kell letörölni, majd a teljes száradásig szellős helyre kell akasztani. A gázálarc betétjét azonban vízbeáztatni és mosni nem szabad, azt csak száraz ruhával kell letörölni és kiszellőtetni. A gázálarcot csak akkor fertőtleníttük, ha az gazdát cserél, vagy ha olyan egyén viselte, aki fertőző beteg. A fertőtlenítés alkoholos öblítéssel, vagy formalingőzökkel történik.

A gázálarcok raktározási helye száraz helyiség legyen, melyben a hőfok -5 és $+15$ C^o között mozog. A helyiségek ablakait piros függönnyel kell ellátni, hogy a kényes gázálarcokat a napfénytől is megóvjuk.

6. Gázfertőtlenítés.

A gázbombákban csak annyi gáz van, amennyi a hüvelyfalat a becsapódáskor szétrepeszti. Jellegzetességük, hogy becsapódáskor nem

éles, erős dörrenéssel, hanem csak *tompa puffanással robbannak*. Általában mindenféle gázzal lehetnek töltve, leginkább azonban csak foszgen és mustárgáz tartalmaznak.

A terepen képződő gázmentes szigetekre és a bomba fémananyagának súlyára való tekintettel, egy bizonyos területnek gázzal való elárasztására a valóságban, az elméleti számítások alapján vett mennyiség háromszorosát kell felhasználni. Pl. 10 km² terület gázzal való elárasztására 40 tonna súlyú füstgáz is elegendő volna, a valóságban azonban erre a területre 120 tonna súlyú gáz szükséges.

A *mustárgázt*, mivel alapanyaga folyékony, bombák helyett *permetezés útján hatásosabban fel lehet használni*. Erre a célra a repülőgépeket automatikusan működő permezető készülékekkel is felszerelik.

A légítámadások alkalmával mindhárom bombanemre számítani kell. A nagyobb súlyú rombolóbombák azonban csak főleg az ú. n. érzékeny pontok támadásánál jöhetnek számításba, egyéb épületek csak kisebb súlyú romboló-bombák hatásának lesznek kitéve. Tekintettel arra, hogy e bombák előállítási költsége drága, ezek ledobásával az ellenség is takarékosan fog bánni. Így azután nem valószínű, hogy a lakóházak nagy bombákat kapjanak.

Ilyen körülmények között a polgári lakosság leginkább a gázbombákra számíthat.

A harcgázak ellen való védekezés során a *gázfelhőket, tócsákat és foltokat, elégetéssel* (lángszórókkal), *semlegesítő gázfelhők fűvésével és vegyi felbontással lehet hatástalanítani*.

A füst- és ködgázak átlag félóra alatt maguktól is elillannak, elpárolognak, amit elősegít a szél mozgása, zárt helyiségeknél pedig a szellőztetés. A hólyaghúzó gázaknál azonban a gázak hatásának mentesítésére és a fertőzés továbbhurcolásának megakadályozására is szükség van. Ezért a mustárgáztól való sérülés esetére minden óvóhelynél kéznél kell tartani ú. n. *gázfertőtlenítő felszerelést*, sőt mindenkinek ajánlható az ú. n. *gázseb-csomagokat magánál hordani*. E felszerelés, illetőleg e csomagok tartalma: itatóspapír, klórmészpor, szódabikarbóna, vatta és gase.

A mustárgáz fertőtlenítésénél nem könnyű a helyzet, mert ezek még a bőrre jutva sem érzékelhetők, csakis akkor, ha szemmel veszünk azokat észre, mert szaga, színe nincs és a bőrfelületen nem kelti a nedvesség érzetét sem. *A mustárgáz-cseppeket legelőször is fel kell itatni, majd helyüket klórmészpuderral behintve, s azt pár percig rajtahagyva, bő szappanos és szódabikarbónás melegvízzel kell lemosni*.

A mustárgázzal fertőzött helyről jövő egyén még akkor is ha ez csak feltehető, szódabikarbónás, szappanos fertőtlenítőfürdőt vegyen. Ez különösen a mentőcsapatokra vonatkozik. A ruhákat erősebb szódaoldatos vízben kell kifőzni, a ruhákat kifőző egyén azonban a keletkező gázok miatt gázálcot viseljen.

A városok és tereptárgyak fertőtlenítésére fertőtlenítő járőrök alakítandók, melyek kézi- vagy gépfertőtlenítéssel vegyi úton bontják fel a mustárgázakat.

A kézfertőtlenítés ládából, lapátokkal kiszórt klórmésszel történik, vagy kerekeken tolható szóró-dob útján. Van olyan készülék is,

mely a klórmészport túlnyomással fújja ki és tartályát háton lehet hordani. Kézi fertőtlenítéssel 1 óra alatt kb. 5 m széles és 500 m hosszú területet lehet beszórni.

Géppel való fertőtlenítésnél a fertőtlenítő-készülék autókra, tankokra van felszerelve. A tartályban a kifúvásra és permetezésre alkalmas túlnyomást a jármű motorja által hajtott kompresszor állítja elő. Ily géppel egy óra alatt kb. 30 m széles és 10 km hosszú területet lehet klórmészporral vagy klórmészpéppel fertőtleníteni. A felhasználandó fertőtlenítő anyag a fertőző anyagnak kb kétszerese.

Az arzénos gázaktól fertőzött élelmiszereket vagy vizet fertőtleníteni nem lehet, azokat meg kell semmisíteni. Az egyéb gázakkal fertőzött élelmiszereket azonban bizonyos mértékű kifőzés vagy kisütés útján esetleg még élvezhetőkké lehet tenni.

7. Gázsérülteknek elsősegély-nyújtás.

Ahhoz, hogy gázsérülés álljon elő, a vegyi harcanyagok intenzív érintkezésbe kell kerülni az emberi szervezettel. A vegyi harcanyagok, mint *gözök, gázok és füstök, belégzés útján kerülnek a szervezetbe, a maró és hólyaghúzó vegyi harcanyagok pedig az emberi bőrfelületen és nyálkahártyákon támadják meg a szervezetet.* A vegyi harcanyagok hatása tehát *közvetett*, ilyenek az inhalációs harcanyagok, és *közvetlen*, mint a maró és hólyaghúzó gázoké.

A vegyi harcanyagok élettani hatásuk és tüneteik alapján csoportosítva: a) *ingerlő*, b) *mérgező*, c) *fojtó* és d) *hólyaghúzó* gázak.

Ha a szervezetet kisebb mértékben ható gázok élettani hatást esetleg nem is gyakorolnak, a negatív harci cél elérhető már azáltal is, hogy az ellenség gázálcokat kénytelen felölteni, melyek viselése az egyén tevékenységét és használhatóságát csökkenti.

a) Az ingerlő gázok.

A légutakra belégzés útján hatnak, lappangási idejük nincs. Rögtön *heves tüneteket váltanak ki*, felületi gyulladást okozva, fokozott váladékképződéssel. Különösen a szem nyálkahártyáira hatnak s ezért a franciák *könnygázoknak* nevezték el. Az ingerlő gázok általában *arzenmentesek*. Ilyenek pl. a *bromaceton*, a *benzilbromid* és a *piridionit*, (ennek orgonailata van). Vannak azonban *arzentartalmú* ingerlő gázok is, mint pl. *Clark I.*, *Clark II.* és *Adamsit*, melyek felszívódnak és lappangási idejük is van. Mivel pl. a Clark II-ből 1 m³ levegőben 2/1000 mgr már elviselhetetlen, az angolok ezeket *takarékgázoknak* nevezték el. Ezeknél az első hatás az orrban érezhető, honnan a garatra terjed és *heves köhögési inger*t vált ki. Másodlagos tünete a *sápadtság* és *verejtékezés*, sőt ehhez lelki hatás gyanánt még a *halálfélelem* is járul. Idegzavarokat és bénulásokat is okozhat. Még a lábbadozók is bágyadtak, étvágytalanok. A gyógyulási idő 6—8 hét. *Az ingerlő gázok hatása főleg a demoralizálásban nyilvánul.* Az *elsősegély*: a sérülteket *tiszta levegőre* kell vinni és eszméletlenség esetén *mesterséges légzést* kell alkalmazni.

(Folytatjuk.)

Az értéknilyvánítás és érdekevallás eredetének és jogi természetének kártérítési szempontból való vizsgálása.*

Irta: Dr. FÜLÖP KALMAN m. kir. postasegédtitkár.

Examen, du point de vue de l'indemnité, de l'origine et du caractère juridique de la déclaration de valeur et de l'intérêt à la livraison.

Par le Dr. Coloman Fülöp, aide-secrétaire des postes.

Résumé: L'auteur s'engage dans une polemique avec l'auteur de l'article paru sous ce titre dans le no. 1 de la „Magyar Posta“, année 1936, et tâche de réfuter la manière de voir de celui-ci, en exposant les dispositions respectives de l'Ordonnance Postale et du droit commun.

A Magyar Posta 1936. évi 1. számában megjelent „Az értéknilyvánítás és érdekevallás eredetének és jogi természetének kártérítési szempontból való vizsgálata“ című cikkben a szerző az értéknilyvánítás és érdekevallás elméleteinek fejtegetése s a kereskedelmi és vasúti jog vonatkozó tételeinek ismertetése után, a Postaüzleti Szabályzat rendelkezései alapján a m. kir. posta kártérítési felelősségére vonatkozóan két alaptételre visszavezethető következtetést von le:

1. Értékpénzt, értékpapírt, feldolgozott vagy fel nem dolgozott aranyat vagy ezüstöt, platinát, zsebórárt és más drágaságot tartalmazó csomagok kártérítésének előfeltétele az említett drágaságok értékének nyilváníttása; ennek elmulasztása a m. kir. posta kártérítési felelősségét kizárja.

2. A m. kir. posta nemcsak a valódi kár értéke alapján, hanem — megfelelő értéknilyvánítás esetében, — az előszereteti érték (pretium affectionis) alapján is ad kártérítést.

Mielőtt e megállapításokkal részleteiben foglalkoznék, ismertetni kívánom a m. kir. posta kártérítési felelősségére vonatkozó általános elveket. Itt is, mint minden kártérítés megállapításánál két szempontból kell vizsgálni a kérdést: a kártérítés jogalapja és a kártérítés mértéke szempontjából.

A m. kir. posta kártérítési felelősségének jogalapja rendszerint az a tény, hogy a m. kir. postának szállítás végett átadott küldemény szállítás közben elvész, megsérül vagy megcsonkul s nem lehet megállapítani olyan tényt, amely a m. kir. posta kártérítési felelősségét kizárná. A m. kir. posta kártérítési felelősségét kizáró tények az üzletszabályzatban fel vannak sorolva. Így nem jár kártérítés a közönséges, nem könyvelt küldemények után, az A. 1. Szab. 108. §. 1—10. pontjaiban felsorolt esetekben, a kár-felelősségi idő eltelte után, stb. Konkrét esetben a m. kir. posta kártérítési felelősségének mértékéről csak akkor beszélhetünk, ha a m. kir. posta kártérítési felelősségének jogalapját meg lehet állapítani. A m. kir. posta kártérítési felelősségének mértékét tekintve, — nem beszélve az ajánlott küldeményekért való felelősség mértékéről, — különbséget kell tenni: értéknilyvánítással és e nélkül feladott

*) Hozzászólás lapunk 1. számában ugyanezen cím alatt megjelent cikkhez. (Szerk.)

küldemények között. Általános szabály mind a két esetben az, hogy a kártérítési összeg nem haladhatja meg azt az értéket, melyet a küldemény a feladás helyén és idejében valóban képviselt. Az értéknilyvánítás nélkül feladott csomagoknál azonban a kártérítés összege *nem lehet nagyobb*, mint a csomag egész súlyát alapul véve, kilogrammonként 4 pengő, az értéknilyvánítással ellátott küldeményeknél pedig az értéknilyvánítás összege.

Rátérve ezek után a fentemlített kártérítési kérdések tárgyalására, a szerző a m. kir. posta kártérítési felelősségét kizáró ténynek minősíti azt a körülményt, ha drágaságot tartalmazó csomag értéknilyvánítás nélkül adatott fel. E tételt az A. 1. Szab. 45. §. 2. pontjában foglalt rendelkezésből vezeti le. Eszerint mind a belföldi, mind az olyan külföldi forgalomban, ahová a csomagokat értéknilyvánítással lehet küldeni, ércpénzt, értékpapírt, feldolgozott, vagy fel nem dolgozott aranyat, ezüstöt, platinát, zsebórákat és más drágaságokat tartalmazó csomagoknál az értéknilyvánítás kötelező. Az üzletszabályzat e rendelkezésének — nézetem szerint — nem lehet tulajdonítani olyan szankciót, hogy annak megszegése a m. kir. posta kártérítési felelősségének jogalapját kizárná. Felfogásom szerint e kötelezettség elmulasztásának joghatása csupán a küldemény feladásánál jelentkezik és pedig abban, hogy a felvevő alkalmazott ilyen tartalomnilyvánítással ellátott csomagot csak értéknilyvánítással fogadhatja el szállításra. Ha mégis értéknilyvánítás nélkül kerülne szállításra, akkor megfelelő kárkötelmet fakasztó tény felmerülése esetén e körülmény egymagában a m. kir. posta kártérítési felelősségét nem zárja ki, hanem csupán az értéknilyvánítással el nem látott csomagok kártérítési mértékére szállítja le. Tehát ilyen esetben, — nézetem szerint, — az értéknilyvánítás elmulasztását nem a kártérítés jogalapjának megállapítását kizáró ténynek kell minősíteni, hanem a kártérítés mértékére befolyásolással levő körülményként kell értékelni.

Alátámasztják e megállapításomat az üzletszabályzatnak a kártérítésre vonatkozó rendelkezései. Nevezetesen az A. 1. Szab. 108. §-ában taxative fel vannak sorolva azok az esetek, amelyek a m. kir. posta kártérítési felelősségét kizárják s ezek között az értéknilyvánítás elmulasztásának tényét, mint a m. kir. posta kártérítési felelősségét kizáró okot nem találjuk. Nem mond ellen ennek a megállapításomnak az A. 1. Szab. 108. §. 7. pontjában foglalt az a rendelkezés, hogy a m. kir. posta nem felel azért a kárért, amelyet a feladó vagy címzett, vagy megbízottjuk a küldemény feladására, szállítására és kézbesítésére vonatkozó postai szabályok figyelmen kívül hagyásával maga okozott vagy magára hártott. Alkalmazva a fenti esetre e szabályt, a címzett tartozik viselni annak a következményeit, hogy elmulasztotta a küldemény értéknilyvánítását. Minthogy az értéknilyvánítás elmulasztásának — a fentebb ismertetett kártérítési elvek szerint — a kártérítésre nézve csupán az a joghatása, hogy a kártérítés magasabb mértékét kizárja, így a kisebb, a kilogrammonként 4 pengőig terjedő kártérítéshez való joga az érdekelteknek ebben az esetben is változatlanul fennáll. Nézetem szerint e rendelkezés alapján a m. kir. posta csak akkor szabadulna a teljes kártérítési felelősség alól, ha bizonyítani tudná, hogy a kár bekövetkezésének kizárólag az volt az oka, hogy a címzett elmulasztotta az értéknilyvánítást.

Nem osztom a szerzőnek azt a véleményét sem, hogy az üzletszabályzat rendelkezései módot nyujtanának arra, hogy a m. kir. posta — megfelelő értéknilyvánítás esetében, — nem a valódi érték, hanem az előszereteti érték alapján megállapítandó kártérítésre lenne kötelezhető.

Mielőtt a kérdést a Postaüzleti Szabályzat rendelkezései alapján fejtegetném, ismertetni kívánom az általános magánjogi elvek alapján az előszereteti értéknek a kártérítés mértékére való hatását. Szladits szerint az előszereteti érték megtérítése már nem vagyoni jogi kártérítés, mert az érdeksérelem nem a kárt szenvedett vagyónában, hanem a dologhoz fűződő erkölcsi értékben jelentkezik s ehhez képest a kártérítésnek már bizonyos büntetési jellege is van. Tehát az előszereteti érték alapján történő kártérítés már nem tisztán magánjogi kártérítés, hanem egyúttal az elkövetett sérelemnek büntetés alakjában való megtorlását is jelenti. Ilyen elvek alapján az osztrák polgári törvénykönyv az előszereteti érték megtérítését csak arra az esetre rendeli, ha a kárt bűncselekménnyel, vagy „pajkosságból vagy kárörömből“ okozták. E gyakorlatot hazai jogunk is befogadta s kártérítést az előszereteti érték alapján csak akkor nyújt, ha a sérelem szándékos, pl. ha a szomszéd szándékosan lelövi szomszédja kedvenc páváját (Szladits példája). Az előadottakból kitűnően az előszereteti érték, mint a kártérítés mértékének alapja, az általános s magánjogban csak kivételként jelentkezik akkor, ha a sérelem szándékos, vagyis elkövetésekor a kártevőnek éppen az volt a szándéka, hogy az előszereteti értéket megsértse.

Ezek után rátérve a kérdésnek az üzletszabályzat alapján való vizsgálatára, a szerző a fenti tételt az A. 1. Szab. 45. §. 2. pontjának abból a rendelkezéséből vezeti le, hogy az értéknilyvánítás a belföldi csomagforgalomban általában korlátlan összegig, a budapesti helyi forgalomban pedig 200 pengőig terjedhet. A cikkíró felfogása szerint, a „korlátlan“ jelző csak az előszereteti értékkel bíró csomagokra vonatkozhat, mert az egyéb csomagoknál a valódi értéknél nagyobb összegű értéknilyvánítás ugyanezen §. szerint kifejezetten tiltva van. Nézetem szerint a Postaüzleti Szabályzat — egyéb rendelkezéseire is figyelemmel, — e rendelkezésnek nem lehet más értelmet tulajdonítani, mint azt, hogy a „korlátlan“ szó összehasonlító jelző, mely összehasonlítja a budapesti helyi csomagok 200 pengőig terjedhető, tehát korlátozott értéknilyvánítási lehetőségét, a nem budapesti helyi forgalmú csomagokkal, hol az áru valódi értékének megfelelően, tehát csupán ettől függően, korlátlanul lehet értéket nyilvánítni. Alátámasztja e magyarázatot az értéklevelek értéknilyvánításáról rendelkező 41. §. 5. pontja, hol a tartalomnyilvánítnak ilyen helyi jellegű korlátozása nincs, tehát összehasonlító jelzőnek sincs helye s ezért e §. úgy rendelkezik, hogy a nyilvánítnott érték a tartalom valódi értékét nem haladhatja meg.

A „korlátlan“ jelző értelmének ilyen értékelése mellett a hivatkozott üzletszabályzati rendelkezések alapján, kivételt nem tűrő szabályként mondhatjuk, hogy az áru valódi értékénél nagyobb értéknilyvánítás tilos.

Nem tartalmaz a Postaüzleti Szabályzatnak a kártérítésre vonatkozó része sem olyan rendelkezést, melyből arra lehetne következtetni, hogy az előszereteti érték alapja lehet a megállapítandó kártérítés mértékének. Sőt az A. 1. Szab. 106. §. 3. pontja világosan rendeli, hogy a kárté-

rítés mértékének alapja a küldeménynek a feladás helyén és idején volt értéke.

Ha a felhozott üzletszabályzati rendelkezéseket összehasonlítom az általános magánjognak az előszereteti érték megtérítésére vonatkozó s általában csak kivételként jelentkező intézkedéseivel, minden kétséget kizáróan mondhatom, hogy nincs a Postaüzleti Szabályzatnak olyan rendelkezése, melyből arra lehetne következtetni, hogy a m. kir. posta az előszereteti érték alapján kártérítést ad. Sőt ilyen kártérítésről a m. kir. posta részéről még abban az esetben sem lehet szó, ha a sérelem szándékos s éppen az előszereteti érték megsértésére irányul. Kivételt nem tűrő üzletszabályzati rendelkezés ugyanis, hogy az árunak a valódi értékénél nagyobb értéket nem lehet adni s az A. 1. Szab. 108. §. 10. pontja értelmében a m. kir. posta az értéknnyilvánításnál magasabb kártérítési felelősséggel még akkor sem tartozik, ha a kár okozásában postai alkalmazott vétkes.

Megjegyzést kívánok tenni végül a szerzőnek ahhoz a megállapításához, hogy az általános magánjog csak vétkes (dolus) eljárás esetén állapít meg kártérítési felelősséget. Nevezetesen az általános magánjog a vétlen kárért való felelősséget is ismeri és pedig a méltányosság alapján. Így a magánjogi törvényjavaslat szerint, aki másnak jogvédte érdekét jogellenesen, de vétlenül sérti meg, a sértettnek ebből eredő vagyoni kárát, ha máshonnan meg nem térül, annyiban köteles megtéríteni, amennyiben ezt, tekintettel a körülményekre, különösen az érintett felek vagyoni viszonyára, a méltányosság megkívánja. (1337. §.) Ez alapon kötelezte kártérítésre a m. kir. Kúria a nagybirtokost, midőn a munkásbarakk leégésénél több gazdasági munkás tűzhalált halt. (Jogi Hírlap, III. 466.) Különbséget tesz továbbá — a szerző szerint — a magánjog a kár mértékének megállapításánál azon az alapon, hogy a károkozót súlyos gondatlanság (culpa lata), vagy csupán enyhébb gondatlanság (culpa levis) terheli és ehhez képest az első esetben mind a felmerült kár, mind az elmaradt haszon megtérítendő, az utóbbi esetben azonban rendszerint csak a tényleg felmerült kár térítendő meg. E tételnél megjegyzem, hogy az újabb bírói gyakorlat, tekintettel arra, hogy a lata és levis culpa határai szétfolyók, mindkét esetben megítéli mind a valódi kárt, mind az elmaradt hasznot, amit igazságosnak is lehet mondani, mert a haszon elmaradása éppen olyan kára a károsultnak, mint a meglévő vagyon elpusztulása s culpa levis esetében is éppen úgy érzi a kárt, mint culpa lata esetében.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Ujabb pályatételeink:

3.

Egy budapesti kávéház tulajdonosa, akinek üzleti helyiségében Matart előfizetésében álló távbeszélő állomás van felszerelve, azzal a kérelemmel fordul a m. kir. postához, hogy a szóbanforgó távbeszélő állomásról feladott távirat címzettjének nevét és a távirat szövege

alatti aláírást vele közöljék, mert a táviratot tudta nélkül valamelyik vendége adta fel, kinek személyét azért akarja megállapítani, hogy attól a terhére felszámított távirási díjat beszedhesse.

Kiszolgáltathatók-e a kért adatok?

4.

Hirlapdíjszabás kedvezménytel feladott küldeményhez a kiadóhivatal saját címadataival ellátott válaszbörítékben a lap szerkesztősége által az olvasókhoz feltett valamely közérdekű kérdéssel kapcsolatos szavazólapot csatol.

Kérdés, hogy a hirlaphoz csatolt és borítékba helyezett eme mellékletért milyen indokolással és milyen díjakat lehet felszámítani?

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja résztvehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos ivoldalra terjedhet.

A pályázati határidő: 1936. március 20.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jelíges levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jelíges leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege 50 P lesz, vagy legalább is dícséretben részesül. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest, esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben is megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérgazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva, — nem fognak résztvenni.

Pályázati eredmény.

Az 1935. évi 8. számban közölt 15. számú pályatétel.

A budapesti kézikapcsolású központok leszerelése következtében mintegy 40.000 méter hosszú különböző érvastagságú (0.3—0.6 mm-ig) Switchkábel és nagymennyiségű különböző típusú jelfogó került ki, amelyek felhasználásra, illetőleg értékesítésre rendelkezésre állanak.

Kérdés: 1. Miképen lehetne ezeket az anyagokat jelenlegi állapotukban előnyösen és gazdaságosan felhasználni?

2. Ha gazdaságosság szempontjából erre nem mutatkozik lehetőség, milyen módon lehetne ezeket más célra előnyösen felhasználni, illetőleg a nyers anyagokat kitermelni?

A pályázat eredménytelen maradt.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

Sközség felett azn d. u. 2 és 3 óra között egy kis felhő vonult át és 2 ízben villámcsapások történtek, melyeknek mindegyike belevágott a távbeszélő központ és K.... Z.... háza között húzódó vezetékbe. A villámcsapások a fémcs vezetéken K.... Z.... házába jutottak s annak tetőzetét felgyújtották és az teljesen leégett. K.... Z.... a tüzesetből származó 3000 pengő kárának megtérítése iránt a m. kir. postakincstár ellen a sz.....-i járásbírósnál pert indított. A járásbírósnak a megtartott szóbeli tárgyalás alapján a következő ítéletet hozta:

A kir. járásbírósnak végrehajtás terhével kötelezi alperest, hogy felperesnek 873 pengő 19 fillér, azaz Nyolcszázhetvenhárom pengő 19 fillér tőkét, ennek 1933. évi december hó 22-től járó 5% kamatát és dr. S.... J.... ügyvéd kezéhez 20 pengő 67 fillér tanudíjjal és 220 pengő szakértői díjjal együtt 541 azaz Ötszáznegyvenegy pengő perköltséget 15 nap alatt megfizessen.

Ezt meghaladó keresetével felperest elutasítja.

I n d o k o k:

A bíróság a tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt tanubizonyítás adatai, a vázrajz és a foganatosított helyszíni szemle alapján a következő tényállást fogadja el valónak:

Az 193..... napján a felperes S....községben levő lakóházának teteje kigyulladt és leégett. A felperes házában falára távbeszélő vezeték volt szerelve s a kihallgatott tanuknak abból a vallomásából, hogy a tűz keletkezése idején a község felett átvonult zivatar alkalmával a második villámcsapás után néhány perc múlva már égett a ház, a bizonyítás során pedig nem merült fel adat arra nézve, hogy egyéb behatás okozta volna a tüzet — kétségtelen, hogy a tűz villámcsapás által keletkezett.

A meghallgatott dr. K..... szakértő véleménye szerint a villám a felperes házában falára szerelt távbeszélő vezetékbe ütött be, amit a fali szigetelő tartókra tekercselt dróthuzalon látható s valamely feszültségkülömbőség kiegyenlítődésekor létrejött szikra útján keletkezett elváltozások bizonyítanak.

K..... tanunak azzal a vallomással szemben, hogy a tüzeset előtt a távbeszélő vezetéknek mind a négy drótja ép volt — tanuk vallomása alapján további tényállásként megállapítható, hogy a távbeszélő központ és a fel-

peres háza közötti távbeszélő vezeték egyik részén a vezeték alsó vonala egy, másik részén pedig mind a két alsó vonal már a tüzesetet megelőzően hónapokon át hiányzott s ekép a távbeszélő vonal folytonossága a felperes háza és a távbeszélő központ között meg volt szakítva.

Dr. K..... szakértő véleménye szerint a villámcsapás lehet közvetlen, amely ellen a szabadvezeték nem védhető s lehet mellékvillám, amelyet villámhárítóval (földeléssel) védeni lehet. Az a vilám, amely a felperes házában tetejét felgyújtotta, mellékvillám volt, amit a szakértő abból állapít meg, hogy a drótvezetékben olvadás nyomai látszóttak, holott közvetlen villámcsapás a drótot elégette volna, továbbá a háztetőn levő nyárs a tűz alkalmával sérletlen maradt, míg közvetlen villámcsapás erős égési nyomot hagyott volna maga után s végül, hogy a villámcsapás idején a ház padlásán tartózkodók erős légnyomást nem éreztek. A szakértő szerint abban az esetben, ha a felperes házából vezető távbeszélő vezeték a központig megszakítás nélkül lett volna kiépítve, a központban szikraközön keresztül lett volna földelve s ez esetben a mellékvillám elvezetőddhetett volna.

Cs..... tanú vallomásából kitűnik, hogy a posta a felperes kérésére készítette ennek a házához távbeszélő vezetékét, mert felperes tervbe vette, hogy bevezeteti a telefont, a készülék bevezetése azonban elmaradt. A most nevezett tanú vallomásából állapítható meg az is, hogy felperes házában a földvezeték még nem volt bekapcsolva, más szóval a vezeték nem volt földelve. A szakértői vélemény szerint az érvényben levő biztonsági szabályzat a távbeszélőszerszerek tekintetében nem tartalmaz utasítást villámhárítóval való kötelező ellátásra, de mert a villámütések a távbeszélő berendezésre és azt használó egyénekre veszélyesek lehetnek, azok elvezetéséről villámhárító felszerelésével védekezni szoktak.

Mindezek szerint és figyelemmel arra, hogy a távbeszélő vezeték karbantartása a hálózatot építő alperesnek az esetben is kötelessége volt, ha felperes a távbeszélő készüléket még nem vezette be, alperes, illetve közegei két irányban is mulasztást követtek el akkor, amidőn egyfelől a távbeszélő központ és a felperes háza közötti vezeték folytonosságáról nem gondoskodtak, másrészt a vezeték a felperes házában nem földelték; mert ha a vezeték a felperes háza és a központ között ép lett.

volna, akkor a vezetéken fellépő túlfeszültséget a központ elvédelése, míg egyébként a felperes lakásán létesített földelés elvezette volna.

E mulasztások folytán alperes a culpa in eligendo elvénél fogva is felelős azon károkért, amelyeket felperes a háztető leégése által szenvedett.

A 10. sorsz. alatti nyugtában foglalt engedélyezésre való tekintettel alperes kifogás tárgyává tette felperesnek keresetösségi jogát is, felperes azonban a 26. sorsz. jegyzőkönyvhöz 10. alatt mellékelt levél tartalmával bizonyította, hogy az engedélyes G..... Szövetkezete őt a kárigénynek saját nevében és részére való érvényesítésére feljogosította.

A kár mennyisége tekintetében meghallgatott P..... szakértő véleménye a tűzkár által megsemmisített munka és anyagértéket összesen 2.599 pengő 24 fillér, az új beépítés költségét pedig 2.690 pengő 70 fillér összegben jelöli meg. Tekintettel azonban arra, hogy a kárösszeg megítélésénél csak a valóságos kár jöhet figyelembe, a bíróság vizsgálat tárgyává tette, hogy felperes a leégett háztető helyreállítására érdekében milyen kiadásokat, ezeket célirányos módon-e és mily összegben eszközölt.

Az idevonatkozóan lefolytatott tanubizonyítás s az 1.—9. alattiak tartalma alapján tényként állapítja meg, hogy felperes a leégett háztetőt helyreállította s munká- és anyagár fejébenpengőt kifizetett, amely kiadások a tanuvallomások szerint a háztető helyreállításához szükségesek is voltak.

A R.....től vásárolt s a háztető javításához felhasznált szegárú vételárát felperes kifizette ugyan, de a vételár és fizetés összegét bizonyítani nem tudta, mert R..... tanú a vételár összegére nem emlékszik s a 4. alattiból a lefizetés összege azért sem állapítható meg, mert vallomása szerint R..... ezt a számlát könyve elözetes megtekintése nélkül írta alá. A gróf..... uradalmától vett s az 1. alattiban 519 pengő 81 fillér összegben számlázott faanyagnak, a Sz..... által 2. alatti szerint 20 pengő 44 fillér értékben végzett üvegezési munkának árából felperes L..... tanuk vallomásából kitetszően, még semmit sem fizetett ki, a W..... tanu által készített 9. alatti költségvetésben megjelölt mázolásai munkákat pedig el sem végeztette. Ily körülmények között az utóbb jelzett anyagok és munkák ellenértéke a kárösszeg megállapításánál figyelmen kívül volt hagyandó.

A fentiek szerint a leégett háztető helyreállítására ténylegesen fordított költségek együttes összege 1.873 pengő 19 fillér. Ebből az összegből a felperes részére tűzkár-biztosítás folytán még a perlés előtt, 193.....

.....-n 1000 pengő megtérült, a valósággal felmerült kár tehát 873 pengő 19 fillér. Ehhez képest el kellett marasztalni alperest az utóbbi tőkének s fizetési késedelme következtében a kereset beadásától járó törvényes kamatoknak megfizetésében, míg az ezen túlmenő kereseti kérelmet el kellett utasítani.

Felperes keresete csak részben vezetett sikerre, de mert alperes a kárigény jogoságát teljes egészében kétségbe vonta, s a kár mennyisége bírói megállapítástól függött, a bíróság alperest perveztesnek tekintette s a Pp. 425., 426. §§-ai alapján a megítelt tőkével arányos összegű perköltség viselésére kötelezte.

A kir. járásbíróság ítélete ellen mind a felperes, mind alperes fellebbezéssel élt, — felperes a kártérítési összegnek 1000 pengővel való felemelése iránt, alperes pedig a marasztalás miatt. A kir. törvényszék mint fellebbezési bíróság a következő végítéletet hozta:

A kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét annyiban, amennyiben felperest 1.873 pengő 19 fillér tőkét és kamatait meghaladó keresetével elutasította: nem érinti;

egyéb fellebbezett részében oly módon változtatja meg, hogy az elsőbíróság által a felperes részére megítelt összegekkel együtt az alperest az elsőbírói ítéletben megjelölt idő és jogkövetkezmények terhe mellett a felperes javára 1.690 (Egyszerhat-
százkilencven) pengő 70 fillér tőke, ennek 1933. december 22-től járó 5% kamata és 22 pengő 67 fillér tanudíj, valamint 200 pengő szakértői díjjal együttesen 673 (Hatszázhetvenhárom) pengő perköltség megfizetésére kötelezi.

Egyúttal kötelezi az alperest arra is, hogy a felperesnek perbeli képviselője kezéhez 58 (Ötvennyolc) pengő fellebbezési költséget 15 nap alatt, végrehajtás terhével megfizessen.

I n d o k o k :

A kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság elsősorban is azt tette vizsgálat tárgyává, hogy a kereseti kérelem elbírálása elsőfokon nem tartozik-e a kir. törvényszék hatáskörébe, azaz, hogy nem forog-e fent a Pp. 180. §-ának 3. pontjára és utolsó bekezdésére, valamint a Pp. 2. §-nak 3. pontjára tekintettel hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény.

A felperes ugyanis a villámcsapás által okozott kárának megtérítésére a m. kir. postakincstárt azon az alapon kérte kötelezni, hogy a Postakincstár az ő részben leégett házához a távbeszélő vonalat szabályellenesen építette, a Postaigazgatóság ennek a vonalnak a felülvizsgálatáról és

karbantartásáról nem gondoskodott, a vezeték földelése nem voltak az alperes alkalmazottainak a vezeték felállításában és fenntartásában tanusított ezen szabályellenes és gondatlan eljárása volt előidézője a jogsértő eredmény bekövetkezésének.

Mint hogy pedig a Pp. 2. §-nak 3. pontja értelmében tekintet nélkül az értékre, a törvényszék hatáskörébe tartoznak az állami tisztviselők hivatalos eljárásából eredő kár megtérítése iránt az állam ellen indított perek: a hatáskör eldöntésének szempontjából az volt a vizsgálendő, hogy az állami távbeszélő alkalmazottai, helyesebben azok, akik a távbeszélő műszaki berendezésére és karbantartására vannak kötelezve, a Pp. 2. §. 3. pontja szempontjából állami tisztviselőnek tekintendő-e s ezen kötelezettségükkel kapcsolatos tevékenységük közhivatali eljárásnak tekinthető-e vagy sem.

A fellebbezési bíróság ezt a kérdést és ezzel kapcsolatban, illetőleg ennek folyamánaként a pergátó körülmény fennforgásának kérdését is nemlegesen döntötte el.

A közhivatalnok fogalmára nézve útnutatást adó törvényhely: a Btk. 461. §-a szerint ugyanis közhivatalnoknak azok tekinthetők, akik az állam közigazgatási, vagy igazságszolgáltatási vagy valamely község hatósági teendőjének teljesítésére hivataluknál, szolgálatuknál, vagy megbízásuknál fogva kötelezve, úgyszintén azok is, akik az állam, törvényhatóság, vagy a község által közvetlenül kezelt közalapítványoknál, kórházaknál, tébolydákknál, mint felügyelők, orvosok, hivatalnokok, vagy szolgák vannak alkalmazva.

Nem kétséges — a kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság megítélése szerint, hogy a postaigazgatóság műszaki alkalmazottai nem tekinthetők olyanoknak, mint akik az állam közigazgatási, vagy igazságszolgáltatási teendőjének teljesítésére vannak kötelezve s így nem tekinthetők az idézett törvényhely második tétele alá eső alkalmazottaknak sem. És pedig a kérdéses tevékenység minősítése szempontjából egyedül számbajöhető közigazgatási teendők ellátására kötelezetteknek nem tekinthetők a fent megjelölt alkalmazottak azért, mert a távbeszélő berendezések létesítése és fenntartása nem tartozik szükségkép az állam közigazgatási feladatai közé s ezt ilyen jellegűvé az a körülmény sem teszi, hogy hazánkban ezen intézmények létesítésére és fenntartására valóban az állam vállalkozott.

Az államnak ez a vállalkozása annak elenére, hogy a kérdéses intézmény — épü-
ügy, mint a vasút — természeténél fogva

közigazgatási célokat is szolgál s az államnak a közrendészettel és közbiztonsággal kapcsolatos közigazgatási teendőinek teljesítését megkönnyíti — tisztán magánjogi vállalkozás s így ezen vállalatnál alkalmazott hivatalnok az államot csupán magánjogi és nem közjogi jellegű jogviszonyban képviselik.

A Pp. 2. §-ának 3. pontja pedig — annak helyes értelme szerint — csak az államnak, mint közjogi testületnek szorosan vett állami teendői ellátására hatósági joggal felruházott tisztviselők felelősségeinek kérdésére terjed ki, ami kitűnik az idézett törvényhelyhez fűzött miniszteri indoklásból is, mely kiemeli, hogy a Pp. 2. §. 3. pontjában felsorolt hatósági személyek eljárásának törvényessége feletti ítélkezés fontossága és elvi jelentősége indokolja a törvényszéki hatáskör megállapítását.

E r d e m b e n :

A kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság a kir. járásbíróság által megállapított tényállást helyesnek találta s mint ilyet, saját ítélkezése alapjául is elfogadta.

A szakértők részletesen indokolt meggyőző véleményére az a ténymegállapítása, hogy a felperes házát felgyújtó ú. n. mellékvillám a felperesi házhoz vezető telefontelevezetékbe csapott s hogy abban az esetben, ha a felperes házától kiinduló vezeték a központi megszakítás nélkül ki lett volna építve, úgy a vezetéken fellépő túlfeszültséget a központ ú. n. „földelése”, ha pedig a földelés a felperes házában ki lett volna építve, úgy ez a földelés elvezette volna: megnyugvással állapítható és pedig annál inkább, mert a szakértőhöz a bíróság és a felperes, úgyszintén az alperes által intézett kérdések kiterjeszkedtek a tanúk által igazolt mindazon ténykörülményekre, melyek ismerete a vélemény megbízhatósága, illetőleg szakszerű helyessége szempontjából súlyal bírhat.

Az ekként helyesen megállapított tényállásból levont helyes jogi következtetéssel állapította meg a kir. járásbíróság azt is, hogy az alperes a felperesnek kártérítéssel tartozik.

A kár mérvének megállapítását azonban nem találta helytállónak a fellebbezési bíróság.

Ennek megállapítása szempontjából ugyanis egyedül az lehet irányadó, hogy annak a munka és anyagértéknek a pótlása, mely a károsító esemény folytán megsemmisült, mennyibe kerül, s közömbös az, hogy a károsult a megsemmisült értéket tényleg pótolta-e már illetőleg, hogy a

pótlás költségeit már kiegyenlítette-e vagy sem.

Mínthogy pedig P..... szakértőnek szakvéleménye szerint az új beépítés költsége, azaz az eredeti állapot visszaállításának költsége 2.690 P 70 f-t tesz ki, mínthogy továbbá ebből biztosítás útján 1.000 pengő megtérült, alperest az első bírói ítélet megváltoztatásával 1.690 pengő 70 fillér kártérítési tőke, ennek járuléka s az ezen magasabb összeg után számított perköltségnek megfizetésére kellett kötelezni.

A felperes fellebbezése nagyobb részében eredményes volt, viszont alperes fellebbezése sikerre nem vezetett, miért is al-

perest a fellebbezési költségek megfizetésére is kötelezni kellett. (Pp. 508. és 509. §)

*

Jegyzet. A kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság indokolásának az a része, amely a hivatalból figyelembe veendő pergátló körülménnyel kapcsolatos, ellenkezik a m. kir. Kúria által követett gyakorlattal, mely szerint az állami távbeszélő intézmény nem csupán az állam vagyoni jogi vállalata, hanem a közrendészeti, közbiztonsági és közgazdasági érdeket is szolgáló állami jóléti igazgatás tényezője.

Közli: Dr. Tajthy József.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

4. Üvegárut (beleértve az izzólámpákat is) tartalmazó küldeményt minden esetben terjedelmes csomagként kell-e kezelni?

Nem.

Az A. 1. Szab. 43. §. 4. b) pontja szerint: „Terjedelmesként kezelik és díjazzák azokat a csomagokat, amelyeknek terjedelmes csomagként kezelését az üzletszabályzat elrendeli, továbbá, amelyek alakjuk, természetük vagy törékenyséjük miatt egyéb küldeményekkel könnyen össze nem rakhatók és e miatt aránytalanul nagy helyet foglalnak el vagy különösen gondos kezelést kívánnak (pl. élő állatok, növények vagy cserjék kosárban, kalitkák, bútordarabok, virágállványok, gyermekkocsik, üstök, kerékpárok, kosárüvegek (demijonok) stb.)”

Az Üzletszabályzat idézett pontja szerint tehát terjedelmeseknek csak azokat a törékeny tartalmú csomagokat kell tekinteni, amelyek más csomagokkal nem rakhatók össze és e miatt aránytalanul nagy helyet foglalnak el, vagy különösen gondos kezelést kívánnak.

Ha az üvegárut jó belső csomagolással, ládában vagy erősfalú hullámlemezdobozban adják postára, az ilyet a többi csomaggal össze lehet rakni és egyéb nem terjedelmes csomagok módjára lehet kezelni. Mínthogy ezek a csomagok különösen gondos kezelést nem kívánnak, terjedelmesként való díjazásuk sem lehet megokolt. Természetesen, ha az üvegárut tartalmazó csomag csomagolása nem megfelelő, vagy méretei az általános (nem terjedelmes) csomagokra előírt méreteket meghaladják, végül ha terjedelmesként való kezelését a feladó „Terjedelmes”, „Törékeny”, avagy más gondosabb kezelésre figyelmeztető fel-

írással jelzi, a terjedelmesként való kezelés kötelező. (123.923/1935. X/4. szám.)

5. A postai és pénzügyi bélyegek árusításával kapcsolatban kérdés, hogy

1. a folyamodó a postai és pénzügyi értékcikkek árusítására vonatkozó kérelmét közös kérvényben (2 P illetékbélyeggel felbélyegezve) előadhatja-e?

2. a postai és a pénzügyi értékcikkek árusítására jogosító engedély egy közös okiratba foglalható-e?

3. a jogosított értékckikárusnak ugyanazon város területén történt átköltözése esetében szükséges-e új engedélyezési eljárás?

4. bizományi hitel leszállítása esetében a kötelező nyilatkozatra vezetendő záradék illetékköteles-e?

5. a községeknek kiadott bizományi hitel biztosítására vonatkozó kötelező nyilatkozat bélyegköteles-e?

ad 1. Igen. Szociális és pénzügyi szempontból az egynemű kérelmeket közös kérvényben is elő lehet adni.

ad 2. Nem. A fennálló rendelkezések értelmében külön engedélyokiratot kell kiállítani a postai és külön a pénzügyi értékckikárusítási engedélyről (1. a postai és pénzügyi engedélyokirat-mintákat).

ad 3. Nem. Az átköltözés esetében a korábban kapott engedélyokiratot az igazgatóságnak záradékolással kell érvényesítenie.

ad 4. Nem. Az értékcikkek bizományba adásáról szóló alaperendelelet a kötelező nyilatkozatnak pénzügyi bélyeggel való felszerelését csak kiállításakor rendeli el; a bizományi hitel leszállításakor vagy felelésekor alkalmazott záradékolásnál pénzügyi bélyeg felragasztását nem írja elő (1.

P. R. T. 1925. évi 9. számában megjelent 24.598/925. sz. rendeletet).

ad 5. Nem. Személyes mentesség címén (1. az illeték-díjjegyzék 85. tétel 2. pontját). (Beküldött kérdések.)

6. Nyomatványként, nyitott borítékban feladott, gyaníthatóan írógéppel előállított sokszorosítást tartalmazó levélpostai küldeményt a rendeltetési postahivatal (levélként) megportózhat-e?

Nem.

Az A. 1. Szab. 31. §. 1. pont utolsó bekezdésében foglaltak szerint: „Ha valamely nyomatványként feladni kívánt sokszorosításnál kétség merül fel, hogy azt megengedett sokszorosítási eljárással állították-e elő, a feladó az előállítás módját a felvevő postahivatal kívánságára igazolni köteles.” Ennélfogva a nyomatványként feladott küldemény előállítási módját igazoló eljárásnak csak feladáskor, a felvevő hivatalnál van helye.

Arra vonatkozólag, hogy a rendeltetési postahivatalok milyen eljárást kövessenek, ha valamely hozzájuk érkező nyomatványküldemény sokszorosítási módját, illetőleg kételey merül fel, „A nyomatványküldeményekre vonatkozó szabályok ismertetése.” című füzet I. 1. ad b) pontjában, illetőleg az A. 3. Szab. 87. §. 10. pontjához beragasztott 798. sz. fedőlapon foglaltakban találunk rendelkezést. Az idézett pontokban foglaltak szerint: ha a rendeltetési hivatalnál kétség merül fel az iránt, hogy a nyomatványként feladott küldeményt tényleg a megengedett sokszorosítási eljárással állították-e elő, a küldeményt az előállítási mód megállapítására nem szabad a felvevő hivatalhoz viszküldeni, sem pedig megportózni, hanem a gyanúról — esetleg egy példányt valamelyik címzettől visszakérve — a felvevő hivatalt értesíteni kell. A felvevő hivatal köteles az értesítés alapján a legközelebbi feladók alkalmával a feladót a sokszorosítási mód igazolására felhívni.

Az előadottak után tehát nyilvánvaló, hogy szabályellenesen jár el az a hivatal, amely levélként portózza meg a nyitott borítékban, nyomatványdíjszabással feladott olyan sokszorosítást, amelyre vonatkozólag az a gyanúja, hogy írógépen állították elő. (Felmerült eset kapcsán.)

7. Tartoznak-e a távbeszélővel egyesített postahivatalok a táviratközvetítő hivataloknak 20 és 21 óra között jelentkezni, tekintettel arra, hogy 20—21-ig ügyis távbeszélő szolgálatot tartanak?

Igen.

A P. R. T. 1934. évi 22-ik számában közzétett 111.748/5., illetőleg a 38-ik számában megjelent 126.212/5. számú rendeletek az I. és C/2 szolgálatot tartó központok 20 és 21

óra közötti távbeszélő szolgálatát szabályozták, illetőleg rendszeresítették. Ezek a rendeletek a távirónál érvényben levő esti jelentkezési kötelezettséget azonban nem szüntették meg. Ennélfogva a táviróval vagy távbeszélővel felszerelt postahivatalok 20 és 21 óra között továbbra is kötelesek a részükre szóló táviratok átvétele céljából közvetítő hivatalaiknak jelentkezni. (Beküldött kérdés.)

8. A 201—500 előfizetővel bíró hálózatokban miképpen kell számítani a helyi beszélgetési díjakat akkor, ha az előfizető az évi kötelező 240 drb. beszélgetést évközben már túllépte, pl. havi 25 drb. beszélgetés után?

A C. 1. Szab. 21. §. 1. pontjának 4. bekezdése szerint ugyanis ez esetben már a tényleg folytatott beszélgetés után fizetendő a díj, mely 25×12 fillér volna. Így azonban az előfizető rosszabbul jár, mint az évi kötelező beszélgetési darabszám eléérése előtti időben, mikor is az 1934. évi P. R. T. 13-ik számában megjelent 108.505/5. sz. rendelet II. 3. B) a) pontja értelmében 30 beszélgetésig 2 P 40 fillér a felszámítandó díj, a 30 darabon felüliek után pedig 12 fillér.

Az 1935. évi P. R. T. 38-ik számában közzétett 131.477/8. sz. rendelet 2-ik bekezdése értelmében az 1934. évi P. R. T. 13-ik számában megjelent 108.505/5 sz. rendelettel csak átmenetileg életbeléptetett díjak és rendelkezések közül azok, amelyek közbenső rendelettel hatályon kívül nem helyeztetek, vagy amelyek helyett az új Távbeszélőüzleti Szabályzat nagyobb kedvezményt nem állapít meg, további intézkedésig érvényben maradnak. Továbbra is érvényes tehát ennek a rendeletnek II. 3. B), a), b), c) pontjában és a 4-ik pontban adott az az átmeneti kedvezmény, hogy a vidéki hálózatokban az alap- és kötelező beszélgetési díj együttes összegéért, 30, 40, illetőleg 45 helyi beszélgetést lehet kezdeményezni.

Addig, míg ez a rendelet érvényben van, ezekben a hálózatokban tulajdonképpen kötelező beszélgetési szám nincsen. Ellenben van kötelező beszélgetési díj, $6 + 2.40 = 8.40$ P, amelyért minden egyes hónapban, tekintet nélkül arra, hogy az előfizető az évi kötelező beszélgetési számot elérte-e már, vagy sem, a 201—500 előfizetőjű hálózatokban a díjszabásban megállapított 30 beszélgetést lehet kezdeményezni.

A felvetett kérdés elbírálásánál tehát nem a C. 1. Szab. 21. §. 1. pont 4-ik bekezdésére, hanem a 108.505/5. számú rendeletre kell figyelemmel lenni. (Beküldött kérdés.)

9. Miképpen kell jóváírni az évközben túlfizetett helyi beszélgetési díjakat, ha a jóváírandó összeg, többet tesz ki, mint az év utolsó számlájában szereplő helyi beszélgetési díj?

A jóváírás nemcsak a helyi beszélgetési díjak alapján történhetik, hanem bármely távbeszélő díjból, amely az előfizetőt abban a hónapban terheli.

Ha azonban egészen kivételes esetben

megtörténnék, hogy a nagy összegű túlfizetés következtében a kiegyenlítés az egész számlából sem történhetnék meg, a különbözetet a következő havi számla összegéből kell rendezni.

Egyébként az előfizetővel való leszámolásra vonatkozó rendelkezéseket az 1931. évi P. R. T. 35-ik számában megjelent 72.075/5. sz. rendelet tartalmazza.

(Beküldött kérdés.)

Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postasegédtitkár.

December október hónappal egyetemben forgalom szempontjából az évnek két legkedvezőbb hónapja. A decemberi erős forgalom okai általánosan ismertek; a karácsonyi ajándékozási szokással kapcsolatos élénk kereskedelmi forgalommal és a karácsonyi és újévi kölcsönös szerencsekívánatokkal állanak összefüggésben. A pénzforgalmat emellett rendszerint az a körülmény is emeli, hogy a január hó elsejei ünnep következtében az illetménykifizetések még Szilveszter napján bonyolódnak le, úgy, hogy december általában kétszeres kifizetésekkel rendelkezik és ezzel kapcsolatban a befizetési forgalom is emelkedést mutat.

Az 1935. évi decemberi forgalom kedvező volt, mert az előző évit minden főüzletágban meghaladta.

Általában talán a postaforgalom mutatja a leggyengébb emelkedést és pedig azért, mert a be- és kifizetett postautalványok, valamint a csekk-kifizetések összege az általános emelkedő irányzattal ellentétben csökkent. E csökkenés előre látható volt és azt a novemberi forgalom ismertetésénél is jeleztük, mert az 1935. év decembere az 1934. év decemberével szemben hátrányban volt azért, hogy az akkori és általában rendszeresnek mondható kétszeres kifizetések helyett az 1935. év december hónapja a hónap elsejére esett vasárnap következtében csak egyszeres, az 1936. év januárjában esedékes, de az újévi ünnep következtében Szilveszter napjára előrehozott kifizetésekkel rendelkezett. A pénzforgalomnak kizárólag az említett körülmény folytán előállott csökkenése az egész postaforgalom lendületét tompította és ez a magyarázata annak, hogy a postaforgalom nem mutat olyan emelkedést, amilyent a többi főüzletág forgalma alapján egyébként remélni lehetett volna. A decemberi forgalom intenzitását legjobban a levélpostai küldemé-

nyek és a csomagok forgalma fejezi ki. A levélpostai küldeményekről nem állnak megfelelő összehasonlító adatok rendelkezésre, a december havi csomagforgalom tíz évi összehasonlító adatait azonban alább közöljük:

Év, hó	Feladott kézbesített csomagok darabszáma ezrekben
1925. XII.	899 962
1926. "	1082 1216
1927. "	1103 1256
1928. "	1143 1281
1929. "	1133 1250
1930. "	1129 1189
1931. "	988 1028
1932. "	949 979
1933. "	952 990
1934. "	928 945
1935. "	1029 1029

Ezek az adatok élénken megvilágítják, hogy az 1935. év forgalma, ha a gazdasági fellendülés éveinek forgalmát még nem is érte el, az utolsó öt év forgalma között a legmagasabb volt. A december hónapban feladott csomagok darabszáma 1930. december óta egyébként is a legmagasabb számot képviseli.

A táviróforgalom a november havi gyengébb emelkedés után decemberben erőteljesebb emelkedést mutatott. Hogy ebben az olcsóbb díjú üdvözlő táviratoknak mekkora szerepe van, ma még nem lehet megállapítani.

A távbeszélőforgalom az előző év azonos hónapjával szemben minden hónapban és így decemberben is emelkedett. A távbeszélő állomások száma a november havi megtorpanás után december hónapban ismét erősebb emelkedést mutatott, ez az emelkedés azonban kizárólag a 200-on felüli előfizetővel bíró központokra esett.

(A szöveg folytatása a 95. oldalon.)

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak	F e l a d á s											
	közön- séges)	Aján- lott	Érték- levelek	Kéz, bérlet és sommás csomagok	Postautalványok		Postafakarék befizetések		Csekkbefizetések			
					darabszáma	összege	darab- száma	összege	darab- száma	összege		
	levélpostai küldemények	ezrekben	ezrekben	ezrekben	ezrekben	ezrekben	ezrekben	ezrekben	ezrekben	ezrekben		
Az 1930. évben	422.671	15.862	661	11.362	10.810	1.825.847	717	47.902	18.092	2.271.763		
Az 1931. évben	370.509	11.817	575	10.145	10.205	1.272.792	494	40.336	16.322	1.934.881		
Az 1932. évben	351.739	9.288	484	8.744	9.251	788.512	416	32.782	15.094	1.659.372		
Az 1933. évben	346.512	7.974	465	8.584	8.870	770.438	576	41.654	16.200	1.573.012		
Az 1934. évben	413.180	7.487	424	8.791	9.304	805.973	781	55.874	17.984	1.611.906		
Az 1935. évben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1934.	I.	26.184	701	37	671	697	50.666	72	5.603	1.509	119.262	
	II.	25.348	649	34	637	699	60.575	66	4.168	1.378	125.604	
	III.	36.068	657	38	830	838	72.454	67	4.475	1.429	123.624	
	IV.	27.045	603	35	629	685	50.732	59	3.926	1.380	113.682	
	V.	26.619	615	36	720	710	60.282	57	4.095	1.427	135.459	
	VI.	27.246	611	33	690	794	77.808	68	4.428	1.528	129.406	
	VII.	26.467	598	33	674	793	60.585	66	4.718	1.377	125.299	
	VIII.	27.219	589	36	693	792	72.594	66	4.867	1.404	143.034	
	IX.	31.284	613	35	725	753	67.877	66	5.101	1.393	133.556	
	X.	33.974	679	38	831	901	87.839	69	5.109	1.768	153.552	
	XI.	28.079	598	36	763	754	61.123	64	4.741	1.603	156.896	
	XII.	30.305	574	33	928	888	83.438	61	4.643	1.788	152.532	
1934 évben	összesen	—	7.487	424	8.791	9.304	805.973	781	55.874	17.984	1.611.906	
1935.	I.	28.085	640	32	696	795	56.880	85	6.631	1.630	122.890	
	II.	26.718	588	30	611	745	65.090	82	5.371	1.449	126.522	
	III.	37.642	651	32	664	740	64.748	79	5.063	1.352	114.367	
	IV.	34.480	610	32	721	825	67.242	68	4.778	1.510	122.080	
	V.	32.334	591 ²⁾	34	679	767	65.713	74	5.398	1.535	139.941	
	VI.	28.066	537	30	631	733	64.846	64	4.825	1.445	123.989	
	VII.	28.384	650	36	690	877	74.499	84	5.912	1.553	138.224	
	VIII.	30.660	604	39	667	869	91.845	81	5.779	1.545	161.716	
	IX.	36.655	645	38	772	775	63.251	75	5.627	1.484	147.990	
	X.	38.632	721	40	835	913	93.323	77	5.234	1.856	165.308	
	XI.	33.816	611	38	798	800	77.647	73	5.145	1.783	181.427	
	XII.	39.633	599	34	1.029	892	79.323	70	5.594	1.786	162.444	
1935. évben	összesen	—	7.770	415	8.793	9.731	864.407	912	65.357	18.928	1.706.898	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1935. XII havában	szám- szerűleg	+9.328	+ 25	+ 1	+ 101	+ 4	- 4.115	+ 9	+ 951	- 2	+ 9,912
	1934. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)		%-ban	+ 30,8	+ 4,4	+ 3,0	+ 10,9	+ 0,4	- 4,9	+ 14,8	+ 20,5	- 0,1
	1934. — 1935. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933. — 1934. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933. I—XII időszakban, 1934. I. — XI. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	—	+ 283	- 9	+ 2	+ 427	+ 58.434	+ 131	+ 9.483	+ 944	+ 94.992
			%-ban	—	+ 3,8	- 2,1	+ 0,02	+ 4,6	+ 7,2	+ 16,8	+ 17,0	+ 5,2

*) Az 1935. évi adatok ideiglenesek.

1) Hirlapokkal együtt.

2) Közte 296 ezer drb. választási igazolványt tartalmazó ajl. levél.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak	K é z b e s i t ős										
	Közön- séges ¹⁾ levélpostai küldemények	Aján- lott levelek	Érték- levelek	Hírlap-, bejáró és számítás- csomagok	Postautalványok		Postafakarekifizetések		Csekk-kifizetések		
					darab- száma ezer P-ben	összege ezer P-ben	darab- száma ezer P-ben	összege ezer P-ben	darab- száma ezer P-ben	összege ezer P-ben	
	darabszáma ezrekben				darab- száma ezer P-ben	összege ezer P-ben	darab- száma ezer P-ben	összege ezer P-ben	darab- száma ezer P-ben	összege ezer P-ben	
Az 1930. évben	425.761	16.794	726	12.390	10.816	1.804.460	376	20.852	3373	1.036.937	
Az 1931. évben	373.517	12.442	637	10.687	10.102	1.267.997	295	25.646	3275	967.490	
Az 1932. évben	353.134	9.739	336	8.968	9.256	797.202	236	18.316	3259	785.987	
Az 1933. évben	345.768	8.172	506	8.776	8.961	773.525	280	21.472	3373	698.973	
Az 1934. évben	416.564	7.653	481	8.890	9.320	802.581	367	28.707	3223	658.994	
Az 1935. évben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1934. I.	26.280	732	40	678	762	54.227	24	1.874	292	45.156	
II.	25.441	654	36	642	699	59.725	24	1.966	272	52.164	
III.	36.173	698	41	860	826	73.029	33	2.442	357	73.486	
IV.	27.135	616	40	631	675	47.401	28	2.204	230	41.311	
V.	26.691	615	40	718	709	60.803	31	2.190	269	54.910	
VI.	27.346	612	37	693	758	74.860	31	2.349	289	73.408	
VII.	26.564	616	38	686	798	59.002	31	2.369	238	43.342	
VIII.	27.319	608	42	692	797	73.007	32	2.544	216	48.084	
IX.	31.384	626	42	743	750	68.721	31	2.581	234	49.253	
X.	34.085	696	43	834	896	86.038	34	2.823	282	69.037	
XI.	28.182	599	42	768	766	63.169	31	2.296	236	42.225	
XII.	30.416	581	40	945	884	82.599	37	3.069	308	66.618	
1934. évben	—	7.653	481	8.890	9.320	802.581	367	28.707	3.223	658.994	
1935. I.	28.183	669	38	697	814	58.746	32	2.390	266	42.200	
II.	26.809	591	35	617	749	65.225	30	2.265	234	46.391	
III.	37.741	666	37	675	739	65.059	37	2.659	257	48.404	
IV.	34.602	619	37	719	833	67.417	41	3.140	274	53.162	
V.	32.453	²⁾ 849	39	668	765	66.658	39	3.229	250	51.377	
VI.	28.669	561	35	651	741	64.080	39	3.286	297	59.928	
VII.	29.348	635	40	684	871	74.627	38	3.091	334	59.312	
VIII.	30.780	606	44	666	863	91.032	41	3.518	303	68.821	
IX.	36.755	638	43	771	787	64.616	41	3.718	259	41.949	
X.	38.756	748	45	832	905	91.285	43	4.234	323	72.756	
XI.	33.940	604	40	804	807	79.468	39	3.048	275	58.363	
XII.	39.778	604	38	1.029	894	78.773	43	3.343	325	59.488	
1935. évben	—	7.790	471	8.813	9.768	66.986	463	37.921	3.397	662.151	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1935. XII. havában 1934. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg +9.362 % ₀ -ban + 30,8	+ 23 + 4,0	- 2 - 5,0	+ 84 + 8,9	+ 10 + 1,1	- 3.826 - 4,6	+ 6 + 16,4	+ 274 + 8,9	+ 17 + 5,5	- 7.130 - 10,7
	1934. — 1935. időszakban	szám- szerüleg									
	1933. — 1934. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	% ₀ -ban									
	1935. I.—XII. idő- szakban 1934. I.— XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg									
	% ₀ -ban										

*) Az 1935. évi adatok ideiglenesek. 1) Hírlapokkal együtt.

2) Közte 219 ezer választási igazolványt tartalmazó ajl. levél.

I. Forgalom.*)

2. Táviró. 3. Távbeszélő.

Időszak	Táviró		T á v t e s z é l ő							
	Fel- adott	Kézbe- sített	Allomások száma				Közvet- len ösz- szeköt- tetések száma	Számlált helyi beszélge- tések száma ezekben		
	táviratok darabszáma ezekben	távirat- egység- háló- zatban	a bpesti egység- és 200- nál több előfizetővel bíró hálózatban	a falur. és 200- nál több keve- sebb	200-nál keve- sebb	ösz- szesen		bpesti egység- háló- zatban	vidé- ken	ösz- szesen
Az 1930. évben	3.359	3.715	46 601	35.618		82.219	2.212	103.890	—	103.890
Az 1931. évben	2.568	3.253	47.095	33 840		80.935	2.376	106.946	14.189	121.135
Az 1932. évben	2.038	2.735	46.884	32.415		79.299	2.196	107.564	13.867	121.431
Az 1933. évben	1.868	2.576	47.962	31.109		79.071	2.207	107.146	12.801	119.947
Az 1934. évben	1.848	2.557	53.338	34.354		87.692	2.303	111.898	11.911	123.809
Az 1935. évben	—	—	—	—		—	—	—	—	—

1934.	I.	129	191	48.060	28.468		76.528	1.719	8.939	1.052	9.991
	II.	123	178	47.984	28.370		76.354	1.715	9.215	1.066	10.281
	III.	146	208	47.937	28.356		76.293	1.717	8.608	977	9.585
	IV.	138	199	48.459	12.916	16.221	77.596	1.723	9.388	868	10.256
	V.	162	221	49.403	13.137	16.909	79.449	1.725	9.787	951	10.738
	VI.	167	224	50.044	13.272	17.186	80.502	1.729	9.675	1.004	10.679
	VII.	168	228	50.395	13.366	17.488	81.249	1.731	9.027	959	9.986
	VIII.	189	247	50.673	13.469	17.674	81 816	1.731	8.280	956	9.236
	IX.	165	224	51.180	13.576	17.815	82 571	1.735	9.003	978	9.981
	X.	167	225	51.832	13.641	17.818	83.291	1.731	9.677	990	10.667
	XI.	149	208	52.528	13.620	17.688	83.836	1.735	10.461	1.082	11.543
	XII.	145	204	53.338	13.840	17.742	84.920	1.737	9.838	1.028	10.866

1934 évben	összesen	1.848	2.557	—	—	—	—	—	111.898	11,911	123 809
------------	----------	-------	-------	---	---	---	---	---	---------	--------	---------

1935.	I.	131	189	53.755	13.909	17.795	85.459	1.737	9.497	1.009	10.506
	II.	121	177	54.206	14.019	17.874	86.099	1.732	10.128	1.074	11.202
	III.	158	220	54.743	14.143	18.151	87.037	1.726	9.429	997	10.426
	IV.	148	206	55.126	14 435	18.042	87.603	1.722	10.535	1.117	11.652
	V.	149	207	55.461	14.723	18.315	88.499	1.718	10 304	1.021	11.325
	VI.	162	220	55.919	14.753	18 504	89.176	1.730	10.786	1.099	11.885
	VII.	180	235	55.899	14 776	18.711	89.386	1.728	9.758	1.055	10.813
	VIII.	186	244	56.146	14.827	18 881	89.854	1.738	9.075	1.064	10.139
	IX.	171	227	56.648	14.926	19.029	90.603	1.742	10.024	1.090	11.114
	X.	166	223	57 282	15.001	19.023	91.306	1.738	10.399	1.086	11.485
	XI.	154	212	57.743	15.056	18.766	91.565	1.732	11.244	1.190	12.434
	XII.	153	213	58.339	15.088	18.723	92.150	1.734	10 801	1.141	11.942

1935. évben	összesen	1.879	2.573	—	—	—	—	—	121,880	12,943	134.923
-------------	----------	-------	-------	---	---	---	---	---	---------	--------	---------

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Összehasonlítások	1935. XII. havában	szám- szerüleg	+ 8	+ 9	+5.001	+1.248	+ 981	+7.230	— 3	+ 963	+ 113	+ 1.076
	1934. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)	0 o-ban	+ 5'6	+ 4'4	+ 9'4	+ 9'0	+ 5'5	+ 8'5	— 0'2	+ 9'8	+ 11'0	+ 9'9
	1934. — 1935. időszakban	szám- szerüleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933. — 1934. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	0 o-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935. I.—XII. időszakban, 1934. I.—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg	+ 31	+ 16	—	—	—	—	—	+ 10.082	+1.032	+11.114
		0 o-ban	+ 1'7	+ 0'6	—	—	—	—	—	+ 9'0	+ 8'7	+ 9'0

*) Az 1935. évi adatok ideiglenesek.

1 Csak az üzemben levő előfizetői állomások.

I. Forgalom.*)

3. Távbeszélő. 4. Rádió.

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pon- tok száma	Kezdeményezett			Érkezett			Engedélyesek száma				
		távolsági beszélgetések száma ezrekben							Buda- pesten	vidé- ken	össz- zesen	
		bpesti egység- es háló- zatban	vidé- ken	össz- zesen	a bpesti egység- es háló- zatban	vidé- ken	össz- zesen					
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1934.	I.	1.473	85	172	257	76	173	249	116.186	214.623	330.809	
	II.	1.473	90	163	253	79	161	240	117.991	217.338	335.329	
	III.	1.479	82	177	259	75	174	249	117.951	217.944	335.895	
	IV.	1.481	88	178	266	81	174	255	117.858	218.755	336.613	
	V.	1.482	94	193	287	89	191	280	117.668	218.378	336.046	
	VI.	1.483	101	212	313	96	208	304	116.858	217.620	334.478	
	VII.	1.493	100	230	330	97	222	319	116.041	216.738	332.779	
	VIII.	1.498	110	251	361	104	245	349	115.407	215.668	331.075	
	IX.	1.503	109	237	346	104	233	337	115.403	215.701	331.104	
	X.	1.501	101	231	332	97	229	326	115.515	216.885	332.400	
	XI.	1.510	102	221	323	95	218	313	116.682	219.066	335.745	
	XII.	1.511	95	202	297	88	198	286	118.010	222.107	340.117	
1934. évben	összesen	—	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	—	—	—	
1935.	I.	1.512	87	190	277	79	189	268	119.770	225.796	345.566	
	II.	1.512	94	185	279	82	183	265	120.706	227.877	348.583	
	III.	1.512	91	278	369	82	279	361	121.246	228.521	349.767	
	IV.	1.512	107	238	345	97	235	332	121.143	227.893	349.036	
	V.	1.514	96	213	309	87	212	299	120.606	226.992	347.598	
	VI.	1.519	102	221	323	96	217	313	119.862	224.773	344.635	
	VII.	1.523	106	261	367	101	256	357	119.652	223.994	343.646	
	VIII.	1.524	118	278	396	111	272	383	119.418	224.016	343.434	
	IX.	1.526	116	263	379	109	259	368	120.415	226.481	346.896	
	X.	1.526	114	266	380	108	262	370	120.480	226.490	346.970	
	XI.	1.528	113	246	359	104	241	345	121.055	228.158	349.213	
	XII.	1.529	106	223	329	95	218	313	122.676	230.231	352.907	
1935. évben	összesen	—	1.250	2.862	4.112	1.151	2.823	3.974	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlításvok	1935. XII. havában 1934. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 1.8	+ 11	+ 21	+ 32	+ 7	+ 20	+ 27	+ 4.666	+ 8.124	+ 12.790
		o o-ban	+ 1.2	+ 11.6	+ 10.4	+ 10.8	+ 8.0	+ 10.1	+ 9.4	+ 4.0	+ 3.7	+ 3.8
	1934. —1935. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933. —1934. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	o o-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1935. I.—XII. idő- szakban 1934. I.— XII. időszakhoz ké- pest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	—	+ 9.3	+ 39.5	+ 48.8	+ 7.0	+ 39.7	+ 46.7	—	—	—	
	o o-ban	—	+ 8.0	+ 16.0	+ 13.5	+ 6.5	+ 16.4	+ 13.3	—	—	—	

*) Az 1935. évi adatok előzetesek.

II. A forgalom munkaegységekben*)

Időszak	Kincstári postahivataloknál:						Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél:																	
	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes		Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes													
	munkaegységek száma						munkaegységek száma																	
	ezrekben			e. rek- ben		%- ban		ezrekben			e. rek- ben		%- ban											
Az 1930. évben	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7												
Az 1931. évben	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3												
Az 1932. évben	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1												
Az 1933. évben	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4												
Az 1934. évben	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7												
Az 1935. évben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
1934. I.	10.475	1.174	7.773	598	20.020	72.4	5.740	511	1.051	328	7.630	27.6												
1934. II.	10.078	1.113	7.986	599	19.776	73.5	5.365	466	970	340	7.141	26.5												
1934. III.	11.991	1.304	7.538	601	21.434	72.0	6.375	556	1.056	340	8.327	28.0												
1934. IV.	9.731	1.229	8.115	601	19.676	73.8	5.093	525	1.035	343	6.996	26.2												
1934. V.	10.592	1.409	8.491	600	21.092	73.3	5.614	588	1.127	341	7.670	26.7												
1934. VI.	10.795	1.451	8.539	597	21.382	72.9	5.793	612	1.221	340	7.966	27.1												
1934. VII.	10.113	1.463	8.174	594	20.344	71.7	5.740	653	1.315	338	8.046	28.3												
1934. VIII.	10.420	1.611	7.854	592	20.477	70.9	5.934	726	1.413	335	8.408	29.1												
1934. IX.	10.546	1.466	8.282	593	20.887	71.6	5.925	636	1.379	334	8.274	28.4												
1934. X.	12.353	1.454	8.618	596	23.021	71.5	6.875	604	1.370	335	9.184	28.5												
1934. XI.	10.966	1.320	9.116	603	22.005	72.6	6.100	564	1.310	337	8.311	27.4												
1934. XII.	12.651	1.300	8.645	611	23.207	71.8	7.003	533	1.224	341	9.101	28.2												
1934. évben összesen:	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7												
1935. I.	10.674	1.162	8.336	620	20.812	72.3	5.923	497	1.218	348	7.986	27.7												
1935. II.	9.840	1.085	8.788	626	20.339	73.4	5.380	464	1.176	350	7.370	26.6												
1935. III.	10.338	1.369	8.451	629	20.787	72.1	5.474	588	1.622	350	8.034	27.9												
1935. IV.	10.779	1.278	9.310	628	21.995	72.8	5.929	555	1.374	349	8.207	27.2												
1935. V.	10.828	1.301	8.964	626	21.719	73.1	5.753	555	1.342	347	7.997	26.9												
1935. VI.	10.055	1.417	9.365	622	21.459	73.4	5.492	602	1.357	343	7.794	26.6												
1935. VII.	10.808	1.549	8.841	621	21.819	70.9	6.364	696	1.550	341	8.951	29.1												
1935. VIII.	10.785	1.639	8.610	620	21.654	70.3	6.496	728	1.589	342	9.155	29.7												
1935. IX.	10.940	1.540	9.158	627	22.265	71.5	6.354	639	1.552	345	8.890	28.5												
1935. X.	12.538	1.509	9.372	628	24.047	71.0	7.247	642	1.568	343	9.800	29.0												
1935. XI.	11.573	1.400	9.901	631	23.505	72.0	6.740	588	1.463	347	9.138	28.0												
1935. XII.	13.110	1.414	9.485	638	24.647	71.7	7.408	576	1.386	350	9.720	28.3												
1935. évben összesen	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28.0												
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
Összehasonlítások	1935. XII. havában	szám- szerűleg	+	459	+	114	+	840	+	27	+	1.440	—	+	405	+	43	+	162	+	9	+	619	—
	1934. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)		+	3.6	+	8.8	+	9.7	+	4.4	+	6.2	—	+	5.8	+	8.1	+	13.2	+	2.6	+	6.8	—
	1934. —1935. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933. —1934. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1935. I.—XII. időszakban, 1934. I.—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+	1.577	+	369	+	9.450	+	331	+	11.727	—	+	3.003	+	156	+	2.726	+	103	+	5.988	—	
—		+	1.2	+	2.3	+	9.5	+	4.6	+	4.6	—	+	4.2	+	2.2	+	18.8	+	2.5	+	6.2	—	

*) Az 1935. évi adatok ideglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:														
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes						
		munkaegységek száma														
		ezrekben		%o-ban		ezrekben		%o-ban		ezrekben		%o-ban				
Az 1930. évben		285.032	64.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
Az 1935. évben		—	—	—	—	—	—	—	—	—						
1934. I.		16.215	58.7	1.685	6.1	8.824	31.9	926	3.3	27.650						
II.		15.443	57.3	1.579	5.9	8.956	33.3	939	3.5	26.917						
III.		18.366	61.7	1.860	6.2	8.594	28.9	941	3.2	29.761						
IV.		14.824	55.6	1.754	6.6	9.150	34.3	944	3.5	26.672						
V.		16.206	56.3	1.997	6.9	9.618	33.5	941	3.3	28.762						
VI.		16.588	56.5	2.063	7.0	9.760	33.3	937	3.2	29.348						
VII.		15.853	55.8	2.116	7.5	9.489	33.4	932	3.3	28.390						
VIII.		16.354	56.6	2.337	8.1	9.267	32.1	927	3.2	28.885						
IX.		16.471	56.5	2.102	7.2	9.661	33.1	927	3.2	29.161						
X.		19.228	59.7	2.058	6.4	9.988	31.0	931	2.9	32.205						
XI.		17.066	56.3	1.884	6.2	10.426	34.4	940	3.1	30.316						
XII.		19.634	60.8	1.833	5.7	9.869	30.5	952	3.0	32.308						
1934. évben összesen		202.268	57.7	23.268	6.7	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
1935. I.		16.617	57.7	1.659	5.8	9.554	33.2	968	3.3	28.798						
II.		15.220	54.9	1.549	5.6	9.964	36.0	976	3.5	27.709						
III.		15.812	54.9	1.957	6.8	10.073	34.9	979	3.4	28.821						
IV.		16.708	55.3	1.833	6.1	10.684	35.4	977	3.2	30.202						
V.		16.581	55.8	1.856	6.2	10.306	34.7	973	3.3	29.716						
VI.		15.547	53.1	2.019	6.9	10.722	36.6	965	3.4	29.253						
VII.		17.172	55.8	2.245	7.3	10.391	33.8	962	3.1	30.770						
VIII.		17.281	56.1	2.367	7.7	10.199	33.1	962	3.1	30.809						
IX.		17.294	55.5	2.179	7.0	10.710	34.4	972	3.1	31.155						
X.		19.785	58.4	2.151	6.4	10.940	32.3	971	2.9	33.847						
XI.		18.313	56.1	1.988	6.1	11.364	34.8	978	3.0	32.643						
XII.		20.518	59.7	1.990	5.8	10.871	31.6	988	2.9	34.367						
1935. évben összesen:		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—						
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—						
Összehasonlítások	1935. XII. havában	szám-szerüleg	+	864	—	+	157	—	+	1.002	—	+	36	—	+	2.059
	1934. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)		%o-ban	+	4.4	—	+	8.6	—	+	10.2	—	+	3.8	—	+
	1934. —19 5. időszakban	szám-szerüleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1933. —1934 időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		%o-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935. I.—XII. időszakban 1934. I.—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám-szerüleg	+	4.580	—	+	525	—	+	12.176	—	+	434	—	+	17.715
			%o-ban	+	2.3	—	+	2.3	—	+	10.7	—	+	3.9	—	+

míg a 200-on aluli előfizetővel bíró kézi-kapcsolású hálózatok állomásainak száma kisebb mértékben csökkent.

A rádió engedélyesek száma 1934. december hónapjához viszonyítva 12.790-el, vagyis 3·8%-al, 1935. évi november hónappal szemben pedig 3.694-el, vagyis 1·06%-kal emelkedett. Az előfizetők száma ezzel a szaporulattal végre nemcsak elérte, de erősen meg is haladta a régen várt 350.000-es számot. Az előfizetői szaporulathól 1.621 Budapestre és 2.073 a vidékre esett, vagyis a budapesti engedélyesek 1·34%-os emelkedésével szemben a vidéki előfizetők száma 0·91%-al emelkedett.

II. A forgalom munkaegységekben.

A személyzet munkaeredményének megállapítása oly módon történik, hogy a posta a végrehajtó szolgálatban végzett munkákat a reájuk fordított idő, a munka minőségének és mennyiségének figyelembevételével munkaegységekkel értékeli, méri. A posta forgalmának lebonyolításánál végzett és egységekben kifejezett munkát a küldemények darabszámának a küldeménynemként megállapított értékegyeséggel való szorzata és a szorzatok eredményének együttes összege adja. Ily módon tehát a munkaegységek a posta forgalmával kapcsolatos különböző természetű

munkákat közös fogalommal fejezik ki.

A munkaegységek e természetüknél fogva igen alkalmasak az általános posta-, távíró-, távbeszélő és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. Az itt közölt táblázatok adatai az egyenlő értékéles alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel, s így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az egyes küldemények forgalmának megfelelően szintén kedvező képet mutat. Legerőteljesebben december hónapban is a távbeszélőforgalom emelkedett, munkaegységekben igen élénk forgalmat mutat fel a távíró is, míg a postai és a rádió munkaegységek csak gyengébb mértékben emelkedtek. A munkaegységekben kifejezett összeforgalom emelkedése 6·4%, ha pedig a forgalmat kincstári és postamesteri hivatalonként vizsgáljuk, úgy az adatok azt mutatják, hogy a kincstári postahivatalok 6·2%-os emelkedésével szemben a postamesteri hivatalok és ügynökségek munkaegységekben kifejezett forgalma a kincstári postahivatalok forgalomemelkedését meghaladva 6·8%-al emelkedett.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Amerika.

Az Amerikai Egyesült Államok postai-igazgatásának közlése szerint az 1935. évben eddig soha nem látott tömegű karácsonyi postát kapott Európa Amerikából. Nevezetesen az 1934. évi 44.434 zsákkal szemben, 1935. december hó második felében 59.597 zsák levélpostai küldemény, illetőleg csomagzák érkezett Amerikából, 1200 tonna súlyban. A „Washington” nevű hajó fedélzetére New York kikötőjében karácsonyi postaként 27.607 zsák leveletanyagot raktak fel. A berakásnál 1600 kikötőmunkást foglalkoztattak. Ekkora postanyagot egyetlen hajó sem hozott magával a tengeren túlról. (D. P. Z. 1935:26.)

*

Az elmúlt év december hó 13-án rövidzár okozta tűz ütött ki az Amerikai Egyesült Államok postaiigazgatásának 1934-ben felavatott washingtoni új központi épületében. Ezt az épületet a világ legnagyobb és

legszebben berendezett postaépületének építették az amerikaiak. Építési költsége kb. 50 millió pengőre tehető. A tűz oly gyorsan terjedt el a hatalmas épület emeletsorain, hogy mentésről alig lehetett szó. James A. Farley, az Egyesült Államok Postmaster Generáljának mahagónival burkolt és feltűnő fényűzéssel berendezett hivatali helyiségei, gyönyörű perzsa szőnyegekkel, pompás bútorokkal együtt menthetetlenül elpusztultak. A vasbetonból épült falak és tetőszerkezetek a nagy tűzvész alatt annyira megrongálódtak, hogy azok megújítása elkerülhetetlen. Amit a tűz megkímélt, az oltásnál használt víztömegek teték tönkre. Az irattárban keletkezett tűz különösen pótolhatatlan károkat okozott. (D. P. Z. 1936:1.)

Anglia.

Az a hármás bizottság, melyet az angol posta jobb igazgatási lehetőségeinek vizsgálatára 1932. évben küldtek ki, szükségesnek vélte az angol posta kebelében

egy különálló igazgató tanács (Post Office Board) létesítését. Ennek elnöke a Postmaster General, tagjai: az újonnan rendszeresítendő vezérigazgató, mint elnökhelyettes, a központi igazgatás osztályvezetői és egy hivatalvezető. Ennek a javaslatnak végrehajtásaként 1934. év folyamán az angol posta legfőbb vezetésében két új vezető állást rendszeresítettek és pedig a vezérigazgató (Director General) és a vezérigazgató helyettesi (Deputy Director General) állást az eddigi postaállamtitkári (Secretary) és helyettes államtitkári (Second Secretary) állások helyett. 1934. áprilisában hívták először össze ülésre az angol posta igazgató tanácsát. Ez az igazgató tanács mondotta ki többek között, a kerületi postai igazgatások, mint középfokú hatóságok felállításának szükségességét. Ez a bizottság kimondotta továbbá, hogy a posta üzleti eredményeként elérendő üzemi felesleget ezentúl nem szolgáltatják be az államkincstárba, hanem azt postai beruházások céljaira fordítják. Így történt ez először az 1933/34. költségvetési évek 10 millió font sterlinget meghaladó üzemi feleslegével. Az angol posta új szervezete a következő: legfőbb hatósága ma is a 11 ügyosztályra tagozódó General Post Office elnevezést viseli, élén a Postmaster Generallal, aki tagja az angol kormányban és a parlamentnek felelős cselekményeiért. Az angol posta általános igazgatását ezidő szerint az igazgató tanács tartja kezei között; határozatainak végrehajtásáról a vezérigazgató gondoskodik. London, Edinburgh és 8 más nagyobb város kivételével Anglia területe 13 kerületre van beosztva. Minden kerület élén felügyelő (Surveyor) áll. Ezen kívül Skócia területén (Glasgow kivételével) két felügyelőség működik, élén az Edinburghban székelő titkárral, kinek a felügyelők alá vannak rendelve. A titkár viszont közvetlenül a Londonban székelő vezérigazgatónak van alárendelve. Londonban 1—1 önálló ellenőr (District-Manager) vezeti a főváros posta, távbeszélő és táviró szolgálatát. Külön önálló ellenőr működik Edinburgh-ban és Anglia 8 más nagyobb városában és Észak Írországban, Belfast székhellyel.

A forgalmi hivatalok közül csupán az I. osztályúak önállóak. Ezek élén a hivatalvezetők (Head Postmasters) állanak, akik közvetlenül a felügyelőknek vannak alárendelve. Ezek teljes szolgálatú hivatalok, melyek mindenféle postai szolgálatot végeznek. A fiókhivatalok (Branch Post Offices szám szerint 345) az I. osztályú hivataloknak vannak alárendelve. A városi fiókhivatalok (Town Sub-Offices számszerint 7.775) csak bizonyos üzletágakra korlátozott szolgálatot látnak el. Az általuk fel-

vett levélpostai küldeményeket például lebélyegezve és feldolgozásra az ellenőrző I. o. hivatalokhoz kötelesek juttatni. A II. o. vagyis falusi hivatalok (szám szerint 14.781) kb. a mi ügynökségeinknek felelnek meg. Ezenkívül önálló elbírálásban van részük a mozgópostahivataloknak. Angol postahivatalok működnek még a marokkói Casablanca-ban, Fezben, Rabatban, Tetuanban és Tangerben.

Az angol posta legfontosabb és legjövendőmezőbb üzletága még ma is a levélpostáé. Bevételei a távbeszélő bevételek kétszerese és tizszerese a táviróbevételeknek. Az angol posta 20 évvel ezelőtt alkalmazta az első gépkocsit. Ma kereken 9.000 gépkocsin 3.000 gépkocsivezető látja el a szolgálatot. Az angol posta évi jelentése szerint a gépkocsik révén a szállítószerződésben elért megtakarítás évi összege 1934-ben meghaladta a 450.000 font sterlinget. Kezdetben az angol posta bérelte az üzemében szükséges gépkocsikat. Londonban uralkodó közlekedési nehézségek megoldásaként az angol posta Whitechapel és Paddington postahivatalai között az utca felszíne alatt kb. 24 méter mélységben csak a posta által használt földalatti vasúthálózatot épített, mely Paddingtonban csatlakozik a Great Western Railway Station vasúthálózatához. Útközi állomásai a Liverpool Station, a King Edward Building (Külföldi kicserélő és levélkézbesítő hivatal), a Mount Pleasant (csomagposta és levélkézbesítő hivatal) és a Western Central (London nyugati negyedének felvevő és kézbesítő hivatala).

Egy-egy útközi állomás földalatti postakézelő helye a szükséghez képest hosszban 30—95 m között változik és a postaközvetítést csuszató, felvonó és más szállító berendezések beépítésével könnyítették meg. A földalatti postának menetét nem emberi munkaezők, hanem villanyáramú berendezések központból vezetik és irányítják óránként 56 km-es sebességgel. A földalatti postavonatok évenként átlag 9 millió postaszakot szállítanak.

Az angol úthálózat kitünősége és felvevőképessége megengedi azt, hogy a postaforgalom gyorsítására még a vasútminti városok között is gépkocsijáratokat rendezzen be a posta. Ezzel a postajáratok szállításánál egyik-másik viszonylatban többórás előnyt biztosítanak a vasúti szállítással szemben. Főként a London környéki postaszállítás és igazgatás nehézségeinek könnyítésére vonták egyetlen új igazgató-sági kerületben össze a London külterületén 30 km-teres körzetben fekvő postai szerveket.

A londoni postahivatalok napi küldeményforgalma átlag 19 millió drb. Ez a

forgalom karácsonyt közvetlenül megelőzően felduzzad napi 60 millió darabig is. Ezen sokat segített a „Post Early“ („Add idejében postára küldeményeidet“) mozgalom. Rendkívüli átmeneti megterhelést jelentenek az angol postahivataloknak az időközi választások, mert Angliában a törvény megengedi a jelölteknek, hogy választások alatt levélpostai küldeményeiket választóiknak portómentesen küldhessék. Az 1934. évi választásoknak pl. e címen 54 millió darab portómentes levélpostai küldeményt kézbesített az angol posta.

Az angol posta hosszú évtizedeken keresztül belföldi forgalmában nem engedte meg az árumintaküldemények szállítását, csak 1932. óta ismeri e küldeményfajt belföldön. De 1933. évvel szemben ez a forgalom 10 millióról 17 millióra emelkedett. Ugyancsak 1932-ben vezették be Angliában az üzleti válaszlevelet és levelezőlapot, mint önálló küldeményfajt. Érdekes, hogy az angol posta csak külön kedvezményként azt is csak 1934. július 1-től engedi meg, hogy címzettek terhére csomagokat portósan is adhassanak fel. (Archiv 1935:11.)

Ausztria.

Az osztrák kormány egyik utóbbi rendeletével megengedte, hogy a magasabb állás címével és jellegével felruházott állami alkalmazottak részére a nyugellátási díjat ama magasabb állás után járó javadalmazás figyelembevételével állapítsák meg, melynek jellegével az alkalmazott annak idején felruházott, még az esetben is, ha tényleges szolgálati ideje alatt erre az állásra tényleg kinevezhető nem lett volna. (Verordnungsblatt 1935:67.)

*

Az osztrák posta gépkocsüzeme eddig külön vezetés alatt működő önálló üzem volt az osztrák postaintézetnek. Az osztrák postaigazgatásnál folyó racionalizálás folyamán, az ügymenet egyszerűbbé és olcsóbbá tétele érdekében a gépkocsüzem eddigi önállóságát 1935. év október 1-től megszüntették és a kapcsolatos ügyek elintézését, beleértve a felügyeletet és ellenőrzési teendőket is, az egyes kerületi postaigazgatóságokra bízták. (P. N. 1935:11.)

Egyiptom.

Az egyiptomi postaigazgatás 1934. évről összeállított évi jelentése szerint a postaforgalom keresztül a gazdasági életben, az előző évvel szemben bizonyos fokú javulást lehetett észlelni. Ez a forgalomemelkedés a levélpostai küldeményeknél 3,9% volt. Ezzel szemben a csomagforgalom 2% -kal visszaesett. Az egyiptomi igazgatás 1934. év folyamán az európai postahójá-

ratait a lehetőséghez képest szaporította. Külföldről az egyiptomi posta 1934. év folyamán 165.770 zárlatban 19¹/₂ millió darab postaküldeményt kapott, viszont Egyiptomból 151.260 zárlatban 11¹/₂ millió darab postaküldeményt továbbítottak külföldre. A nemzetközi postaforgalomban különösen Japánból és Keletafrikából származó és Alexandrián át irányított postaforgalom lényegesen, az ajánlott küldeményeknél pl. 54%-kal növekedett. Különösen jelentős a légipostai forgalom emelkedése. 1933. évben még kereken csak 300.000 darab Egyiptomban feladott küldeményt szállított légipostával Egyiptom. Ezeknek a küldeményeknek darabszáma 1934. év folyamán 573 ezerre, tehát 93%-kal, a légipostával érkezettek darabszáma pedig 340.000-ról 46%-kal 500.000-re növekedett. A légi forgalomnak ezt a kedvező alakulását főként a légi levélpostai küldemények díjszabásának leszállítása és a 20 g-osról a 10 g-os fokozatra való áttérés eredményezte. A nemzetközi postakongresszust 1934. évben tudvalevően Kairóban tartották meg. Ez a kongresszus 7.568 font többletköltséget jelentett az egyiptomi postaigazgatás részére. (D. P. Z. 1935:26.)

Németország.

A német napilapok előfizetői szolgáltatást a belföldi viszonylatban is tudvalevően a német posta látja el. Érdekes a német posta 1934. évről szóló jelentésének az az adata, amely szerint a postán előfizetett lapok darabszáma 1934. március végéig 7,8%-kal csökkent. Ez az jelenti, hogy 100 lakosra 1933. év folyamán még átlag 2.226 napilap, 1934-ben pedig már csak 2.114 napilap esett. A napilapok előfizetőinek számában előállott ez a csökkenés bizonyára összefügg a közismert ténnyel, hogy több, óriási olvasó táborral rendelkező német napilap a változott politikai helyzetben megjelenését megszüntette. (P. N. 1935:11.)

*

A nemzeti szocialista állam jövőjének biztosítása és az államfenntartó párt elveinek megvalósítása érdekében most kimondták, hogy államhivatalnok jövőben csak az az ifjú lehet, aki bizonyítja a nemzeti szocialista elveken történt nevelését. Ennek a nevelésnek alaptörvényeit legközelebb maga a vezér és birodalmi kancellár határozza meg. Ennek a rendeletnek megjelenéséig a hivatalnok jelölteknek, kik 1935. december hó 31-ig 16 életévüket betöltötték, alkalmazásuk előtt igazolnók kell, hogy a „Hitlerjugend“ nevezetű ifjúsági szervezetnek jól megfelelt tagjai voltak, avagy a nemzeti hadseregből igazolványos

tiszt, altiszt vagy közemberként váltak ki. (P. N. 1935:12.)

*

A birodalmi német posta által legutóbb rendezett tudományos postahét bevezető előadásán báró Eltz-Rübenach postaminiszter bejelentete, hogy a postaindítást a nemzeti szocialista pártnak eddig kerekén 19.000 igazolványos tagját helyezte el alkalmazottjaként. (P. N. 1935:12.)

*

A nyomtatvány, áruminta, üzletipapír küldeményeknek a feladásánál való bérmentesítése a német posta belföldi forgalmában is kötelező. Ha elnézésből mégis hiányosan bérmentesítve érkezett ilyen levélpostai küldemény belföldi rendeltetési helyére, akkor a borítékba zárt ilyen küldemény címzettjétől a hasonló súlyú levél, a levelezőlap alakú küldeménynél a levelezőlapért járó díjat szedte be eddig a német posta. Most ez a szabály úgy változott, hogy a hiányosan bérmentesített kedvezményes díjú küldemény címzettjétől csak a díjszabásszerű díj másfélszeresét kell portóként beszedni. Ha a címzett az ilyen küldeményt nem fogadja el, a portót törölni kell és a küldeményt feladójának portó nélkül kell visszakézbcsíteni. (D. V. Z. 1935:51.) (k. j.)

TÁVIRÓ.

Abesszínia.

Abesszínia távközlés-szolgálatát a posta, táviró és távbeszélő minisztérium ügykörében s az annak biztosított monopólium keretében működik. Az ország belföldi forgalmában a táviratokat távbeszélő útján továbbítják. Az 1895. óta működő távbeszélő szolgálatnak 9.600 kilométer hosszú távbeszélő vonal s kb. 500 távbeszélő készülék áll rendelkezésére, amely készülékszámra a kormány által használt távbeszélő készülékek nincsenek beleszámítva. A távbeszélő állomás előfizetési díja havi 9 sv. frank 50 cts, a berendezési díj 125 frank. A belföldi forgalomban folytatott nagytávolságú távbeszélgetésért tekintet nélkül a beszélgetési idő tartamára 1 sv. frk 60 cts jár.

A belföldi rádiótáviró forgalom az Addis Abeba, Debra-Markos és Harrar közti közlekedésre korlátozódik s e városok közti forgalomban teljesen helyettesíti a távbeszélőn közvetített táviróforgalmat. A belföldi forgalomban évente váltott rádiótáviratok darabszáma kb. 5.000. A nemzetközi rádiótáviró forgalmat a postaminiszterium alá tartozó két rádióállomás látja el, amelyek Cairóval és Londonnal tartanak fenn összeköttetést. (J. T. 1935:12.)

Jugoszlávia.

A távközlés-szolgálatok Jugoszláviában 1934-ben, Jugoszláviában a távközlés-szolgálatok az 1934. év folyamán a gazdasági világválság ellenére javuló irányzatot mutattak. Az állami igazgatás, amely a szolgálatokat ellátja, a maga 13.972 pttb. alkalmazottjával és 4.030 pttb. hivatalával 661.050.058 egységre rúgó pttb. forgalmat bonyolított le 1934-ben, az 1933. év 605.776.276 egységével szemben.

Ebben a forgalomban a belföldi forgalom 89°/o-al, a nemzetközi forgalom 11°/o-al szerepel. Jugoszláviában az 1931. év forgalma, amikor a világgazdasági válság gyászos következményei éreztetni kezdték hatásukat, 10 százalékkal volt gyengébb az 1930. év forgalmánál, az 1932. évé 6°/o-al maradt alatta, az 1931. évinek. Az 1933. évi forgalom 4°/o-al gyengült, az 1932. éviével szemben, viszont az 1934. évi forgalom már 9°/o-os emelkedést mutatott az 1933. évi forgalomhoz viszonyítva.

Táviró szolgálat, Jugoszláviában 1934. év végén 1.998 táviróhivatal működött, amelyből 1.468 állami, 530 pedig vasúti táviróhivatal volt.

A táviróforgalom lebonyolítására 2.151 készülék állott rendelkezésre, amelyből 1.671 Morse, 121 Hughes, 6 Baudot és 338 kopogó készülék volt.

A táviróvonalak összevonása az 1934. évben folytatódott s így a táviróvonalak vonalhossza már csak 18.701 km volt, vezetékhozzuk pedig csak 93.590 km.

A táviró forgalom 1934-ben csökkenő irányzatot mutatott, amely főleg a magántáviratok forgalmában mutatkozott és pedig mind a belföldi, mind a nemzetközi viszonylatokban. A belföldi forgalomban kerekén 3 millió darab táviratot váltottak ebben az évben 63.600.000 szóval, ami 1933-al szemben 100.000 darabos csökkenést jelent. A nemzetközi forgalomban 509.000 drb. táviratot váltottak 7.700.000 szóval, amelyből kerekén 178.300 darab (2.600.000 szó) feladott, 177.100 darab (2.600.000 szó) érkezett s 153.600 darab (2.200.000 szó) átmenő távirat volt.

Franciaország.

Franciaországban a belföldi forgalomban leszállították az utalványtáviratok távirási díját. Franciaországban eddig a távirati utalványok távirási díját a belföldi forgalomban az átutalás szövegének és a feladó esetleges magánközleményeinek száma alapján a rendes belföldi táviró szódíj alapulvétele mellett állapították meg. Az ottani megállapítás szerint ez különösen a kisebb fontosságú küldeményeket erősen sujtotta.

E helyzet megjavítása céljából kizárólag a belföldi távirati utalványforgalomban a 12 szónál nem hosszabb utalványok számára (amibe a magánközleményt is beleszámítják) 1935. november hó 1-től kezdve kedvezményes táviró átalánydíjat állapítottak meg. (J. T. 1935:12.)

TÁVBESZÉLŐ.

Franciaország.

A távbeszélő helyzete Franciaországban az 1935. év 2-ik negyedében. Az új távbeszélő előfizetők száma 21.632 volt, ezzel szemben 13.355-en felmondták állomásukat. A tiszta szaropodás tehát 8.277. Ezzel szemben 1934. hasonló negyedében az állomásszaporulat 10.304 volt.

A helyi beszélgetések száma 176.754.386-ra rúgott, ami az előző év hasonló időszakának forgalmához képest 3.2%-os emelkedésnek felel meg. A helyközi távbeszélő forgalomban a beszélgetési egységek száma 54.117.980 volt, ami 5.7%-os forgalom-emelkedésnek felel meg. A nemzetközi forgalomban 754.653 rúgott a beszélgetési egységek száma, ami az 1934. év hasonló időszakához képest 4.6%-os csökkenést jelent.

A helyi beszélgetésekből befolyó bevétel 85.699.132 frank volt, vagyis 2.3%-al több, mint a megelőző év 2-ik negyedében. A helyközi forgalom viszont 151 millió 937.497 frankot tett, ami 5.2%-os emelkedésnek felel meg. A nemzetközi forgalom bevétele összesen 16.605.865 frankra rúgott, ami a megelőző év hasonló időszakának bevételével szemben 6.3%-os szaropodásnak felel meg.

Az igazgatás ebben az időszakban Párizsban a földalatti vasút megállóhelyein 57 pénzbedobós nyilvános fülkét rendezett be, amelyekről mind helyi, mind helyközi beszélgetéseket folytathat a közönség. Rendeztetett be azonkívül nyilvános fülkéket a posta Párizs más helyein is, a vasutakkal kötött szerződés alapján pedig a pályaudvarokon is állított fel a posta ilyeneket. Bordeaux-ban, Lille-ben, Niceben és más nagy francia városokban a helyi és helyközi beszélgetések váltására alkalmas utcai távbeszélő fülkéket állítottak fel. (I. T. 1935:12.)

Jugoszlávia.

Távbeszélő szolgálat. 1934. év folyamán Jugoszláviában 22 új távbeszélő hivatalt nyitottak meg, amelyekkel az ország távbeszélő hivatalainak száma 1.300-ra emelkedett. Ezek közül 1,236 hivatal kézi, 5 hivatal pedig automatikus üzemű volt. A

nyilvános állomások száma 1.318 volt. Az ország távbeszélő előfizetőinek száma ebben az évben 2,808-al emelkedett s az 1934. év végén elérte a 45.414 előfizetőt. Az előfizetők közül 26.666 előfizetőt automatikus központok, 18.748 előfizetőt pedig kézi üzemű központok szolgáltattak ki.

A városi hálózatok száma lényegesen emelkedett. A városi vonalak hossza 571 km-el emelkedett, s az 1934. végén elérte az 5.137 kilométert. A vezetékhozz emelkedése 111.592 km volt. Ezekből 4.911 km vonalhozz légvonalakra esett 40.598 km vezetékhozz szaporulattal, 4 km légkábélvonalakra 309 km vezetékhozzal, 221 km földalatti vonalakra 70.680 km vezetékhozzal, 0.5 km vonalhozz pedig tengeralatti kábelre 5 km vezetékhozz szaporulattal.

Az év folyamán egész sorozat új helyközi távbeszélő vonalat építettek, amelyeknek vonalhozza 316 km, vezetékhozza pedig 5.829 km volt. Így a jugoszláv helyközi távbeszélő hálózat vonalhozza 1934. év végén 12.009 km, vezetékhozza pedig 103.000 km volt. Ezekből a számokból a földalatti vonalhozzakra 25 km (vezetékhozz 1.065 km), a tengeralatti kábelekre pedig 44 km vonalhozz esett (133 km vezetékhozz). Az igazgatás különös figyelmet szentelt a magasfrekvenciás távbeszélő összeköttetésekre, amelyeknek a nemzetközi viszonylatok forgalmának fejlesztése szempontjából volt fontossága.

Az év folyamán több európai ország és Jugoszlávia közt nyílt meg a távbeszélő forgalom, az átmenő forgalom szempontjából pedig egyrésről Görögország, Törökország, Bulgária, másrésről több európai és amerikai állam közt nyílt meg a távbeszélő forgalom Jugoszlávián át.

Az egész jugoszláv távbeszélő forgalom beszélgetéseinek száma 1934-ben 166,847,578 beszélgetés volt, vagyis 22,381.459 beszélgetéssel több, mint 1933-ban. A forgalom emelkedése azonban csak a helyi forgalomban mutatkozott, amelyben a beszélgetések száma 162,873,908 volt, vagyis 22,547,845 beszélgetéssel több, mint 1933-ban. A helyközi forgalom csak 3,481,997 beszélgetést mutatott fel, vagyis 124,806 beszélgetéssel kevesebbet, mint 1933-ban. Ebből a beszélgetési számból 228,953 kimenő beszélgetés, 217,584 érkezett beszélgetés 44,866 átmenő beszélgetés a nemzetközi forgalomra esett, amely összesen 491,673 beszélgetést eredményezett, vagyis 41,580 beszélgetéssel kevesebbet, mint a megelőző évben. A nemzetközi beszélgetések legnagyobb részét Ausztriával, Olaszországgal, Magyarországgal és Csehszlovákiával váltották.

RADIÓ.

Világérszekkzti rádióműsorszóró értekezlet. A Rádióműsorszóró Nemzetközi Egyesülete (U. I. R.) Párizsba 1936. február havára összehívta az európai és Európán kívüli főbb rádióműsorszóró szervezetek szakkiküldötteinek értekezletét, amelyen előzetesen megfogják beszélni az egymásközti szűkebb együttműködés lehetőségeit, különös tekintettel az európai és Európán kívüli rádióműsorszóró szervezetekre. Az U. I. R. legújabb Párizsban az értekezlet tárgysorozatának összeállítása tárgyában már előzetes megbeszélést tartott. (J. T. 1935:12.)

Csehszlovákia.

Közvetlen rádióelektromos összeköttetés Csehszlovákia és Argentína közt. Az elmúlt év október hó 2-án Csehszlovákia és Argentína közt közvetlen rádióösszeköttetést helyeztek üzembe. (J. T. 1935:12.)

Egyesült Államok.

Közvetlen rádióelektromos összeköttetés az Egyesült Államok és San Domingó (Dominikánus köztársaság) közt. Az új rövidhullámon dolgozó és az Egyesült Államokat az Antillákkal rádiótávbeszélő útján összekötő viszonylatban a forgalmat 1935. október hó 31-én vették fel. (J. T. 1935:12.)

Hol a legsűrűbb a rádióelőfizetők száma? A rádióműsorszóró előfizetőinek sűrűsége szempontjából az e téren legnagyobb számokat felmutató országok a következő sorrendben következnek: Dánia 161 előfizető 1000 lakosra, Nagybritannia 157 előfizető, Egyesült Államok 153, Szovjetország 123, Németalföld 111, Németország 99, Svájc 93, Belgium 84, Ausztria 81. (J. T. 1935:12.)

Jugoszlávia.

Rádiótávíró szolgálat. A rádiótávíró állomások száma 1934-ben nem változott. Ezek közül a belgrádi és zágrábi állomások a magántávíróforgalmat, Klinci és Sibenik állomások pedig a hajók rádiótávíróforgalmát bonyolították le.

A váltott rádiótávíratok darabszáma 1934-ben 226.249 volt, vagyis 1.328 darabal kevesebb, mint a megelőző évben. E távíratok közül 10.500 darab más világrészekre szólt, a többi rendeltetési helye Európában volt.

Rádióműsorszóró szolgálat. A magántársasági üzemben álló s állami engedély alapján épített rádióműsorszóró adóállomások száma, úgyszintén ez állomások antennateljesítménye az 1934. évben nem vál-

tozott. Mindazonáltal a belgrádi adóállomás antennateljesítményének 100 kilowatt-ra való felemelése tárgyában az előmunkálatok már folyamatban vannak.

A rádióelőfizetők száma 1933. év végén 66.504 volt, akik közül 63.919 előfizető teljes előfizetési díjat, 2.473 előfizető mérsékelt díjat fizetett, 112 előfizető pedig díjmentességet élvezett.

A bűnügyi rendőrség nemzetközi bizottságának rádiószakosztálya Berlinben ülésezett. Az ülések Dr. O. Dresler osztály rendőrigazgatójának, a bizottság vezértitkárának elnöklete alatt, az elmúlt év november hó 12. és 14-ike közt folytak. Az értekezlet fő célja az volt, hogy eszmecserét folytassanak azokról a tapasztalatokról, amelyeket az e szolgálatban különösen érdekelt európai államok a rendőrségi rádiószolgálat terén szereztek. Ide tartozik főleg a berlini állomás által terjesztett általános közlések szolgálata (service IPCQ), valamint a főbb állomások és a határállomások közt váltott levelezés. Ez a szolgálat (IPCQ) főleg a madridi általános rádiószabályzat 7. cikk, 16. §-a által a nemzetközi bűnügyi nyomozás céljaira kijelölt 3597 méteres (83.40 kc/s) hosszuhullámon működik. Kísérletek folynak azonban e szolgálatnak Siemens-Hell rendszerű tél'imprimeur (távolbanyomtató) készülékkel történő lebonyolítása céljából is.

A nemzetközi bűnügyi rendőrségi rádiószolgálat újabban ki is bővült, mert abban Spanyolország is részt vesz, Svájc pedig szintén rövidesen részt fog abban venni.

A rendőrségi rádiószolgálat üzemének egyszerűsítése érdekében, a bizottság vizsgálat tárgyává tette a rendőrségi bűnügyi rádiószolgálat ezidőszertini szabályozását s az egyszerűsítés érdekében új szolgálati rövidítéseket fogadott el. A hullámelosztást illetőleg megbeszélést mind az 1932. évi madridi nemzetközi rádiótávíróértekezletnek, mind az 1933. évi luzerni európai hullámelosztó értekezletnek a határozatait. Végül több műszaki kérdéssel is foglalkoztak. A bizottság végül szükségesnek tartotta a bizottság ügykörébe vágó szakkérdések és időközi tapasztalatok minél gyakrabban történő megbeszélését s ezért elhatározta, hogy értekezleteit a jövőben évente fogja megtartani. Az ülésezéssel kapcsolatban megtekintették a német bűnügyi rendőrség rádióberendezéseit és a német ipar által gyártott legújabb készülékeket. Az értekezleten Németország, Ausztria, Spanyolország, Franciaország, Magyarország, Litvánia, Németalföld, Lengyelország, Románia, Svájc, Csehszlovákia és Törökország képviseltették magukat. (J. T. 1935: 12.)

VEGYES.

Jugoszlávia.

Pénzügyi eredmények. A távközlési szolgálati bevétele 507,201.663 dinár, kiadása 349,555.856 dinárt volt, vagyis az üzem 157.645.807 dinár haszonnal zárult, ami 28,650.604 dinárral több hasznot jelent, mint 1933-ban.

A bevételek az egyes üzletágak közt a következő százalékszámokkal oszlottak meg: posta 59%, táviró 7%, távbeszélő 24%, postatakarék, csek és egyéb 10%. A bevételek így az 1933. évi bevételekkel szemben 26,605.917 dinár többletet mutatnak.

A kiadások megoszlása a következő volt: igazgatás (személyzet és anyag) 73%, postai szolgálat 14%, táviró szolgálat 2%, távbeszélő szolgálat 5%, postatakarék 5%, rendkívüli 1%. A kiadások az 1933. évi kiadásokhoz viszonyítva 3,360.163 dinárral emelkedtek. (J. T. 1935:12.)

Olaszország.

Olasz posta, táviró és távbeszélő forgalom Kelet Afrikával.

Olaszországnak régi terve volt, hogy a két keletafrikai gyarmattal tökéletes posta, táviró és távbeszélő hálózatot létesítsen. Ezt a tervét most teljes mértékben megvalósította s az igazgatás intézkedett, hogy a két ország közt a levelezés kényelmesebb, pontosabb és gazdaságosabb legyen.

A keletafrikai katonaságnak szóló levélpostai küldeményeket Nápolyba irányítják.

Átlagos számítás szerint a naponként Nápolyba érkező közönséges levelek és levelezőlapok súlya körülbelül 1.200 kiló.

A csomagok száma is emelkedőben van, mert a hozzátartozók gondoskodnak arról, hogy kedveseik a távoli meghódított területeken ne nélkülözzenek.

Nápolyból levelezést minden hajó szállít. Az északi fekvésű hadműveleti területre címzett levelezést Massauában rakják ki, ahonnan vasúttal Massaua-Asmara, azután pedig „katonai repülő postá”-val és autóval a hadszínterre érkezik. Viszont a déli részre címzett anyag Mogadiscioba érkezik, ahol egy katonai gyűjtő postahivatal működik, amely a levelezést a Somaliában lévő katonai alakulatoknak és csapatoknak szétosztja.

A posta ellenkező irányból, illetőleg Kelet Afrikából Olaszországba szintén Nápolyba érkezik s onnan történik az irányítás.

A légi postaforgalom egyre növekszik. Mult évi november havában Olaszország és Kelet Afrika közötti teherforgalom

10.000 kg volt. Átlagosan minden egyes útra 550 kg esett.

December hó 3-ig a légipostának Brindisi volt a központja, ahol két hivatal működik: egyik katonai, a másik polgári személyzettel.

Ez a szolgálat részben angol repülőgépeket használ a Brindisi-Cittá del Capovonaltól. De az olasz társaság „Ala Littoria” az érdekelt postai és légitengerészeti hatóságok közreműködésével Róma—Tripoli—Bengasi—Asmara (három és fél nap) repülővonalat létesített. A mult évi november 11-én megnyitott másik vonal Asmara—Assab—Gibuti—Berbera—Rocca Littorio—Mogadiscio. A légiposta Rómából jelenleg hetenként kétszer indul; azonban tervbe vették a járatok szaporítását s az idegen szolgálat kikapcsolását.

A rendes levéldíjon felül 5 grammonként 1 líra légi pótdíjjal minden katona küldhet hozzátartozóinak, vagy azoktól nagy időnyereséggel kaphat minden 3-ik napon egy hosszú levelet.

Míg Nápoly a Kelet Afrikába irányuló hatalmas levelezés irányító központja, addig a táviró és távbeszélő Róma. Rómától azután a táviratokat és távbeszélgetéseket rádióösszeköttetések útján közvetítik Róma, Asmara és Afgoi közt.

Az Eritreába irányított táviratokat vagy az onnan érkezőket, Róma és Asmara közvetítik. 4 összeköttetés van, melyek gyors készülékekkel működnek úgy, hogy percenként 80—100 szavas teljesítményt eredményezhetnek. (Jelenleg Asmarával egy 5-ik összeköttetés is van, amely kivételes úton létesítettett az „Italo Radio” Róma Torrenuova állomás használatával.) Somaliától és viszont, Róma és Afgoi állomások között közvetlen táviró összeköttetés van.

Eritreába, a megszállt területek és a gyarmat különböző helyeire szóló táviratok közvetítéséhez rádióállomásokkal kiegészített táviró hálózat van. Ugyasintén Somaliában is van egy állandó hálózat, kisebb rádióállomásokkal, a táviratok közvetítéséhez.

A Kelet Afrikával való telefonszolgálat jelenleg korlátozva van. A távbeszélő összeköttetéseket az Olaszországban lévő Coltano Radio és az asmarai rádió állomás mellett lévő távbeszélő berendezések segítségével létesítik. Aki Asmarával akar összeköttetést, annak azt a római távolsági központ által meghatározott órákban kell kérnie. A beszélgetés a hívó és Coltano közt, a Coltano és Asmara közti rádió hídon lévő távbeszélő vonalon történik.

A hatóságok a közönség érdekeinek elégítésére mindig újabb és kedvezőbb in-

tézkedéseket létesítenek, minek következtében a szolgálat különböző ágaiban váratlan erős emelkedések voltak. A táviratoknak különleges neme létesült, a „Milit“ és marconitávirat „Mimar.“ Előbbinek csupán 4 líra a díja és Olaszország és a Kelet-Afrikában lévő katonaság közt lehet váltani. A másíknak 5 líra a díja s a Kelet-Afrikába tengeren utazó katonaság részére, minden rádió állomással felszerelt hajó közt lehet váltani. (La Domenica del Corriere 1935:52.) (Z. A.)

Könyvszemle.

Bibliographie.

Posta- és táviró Évkönyv, szerkeszti: Dr. báró Szalay Gábor ny. államtitkár, az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület elnöke, XXXI. évfolyam 1936. Kiadja az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület, Budapest.

Karácsonykor hagyta el a sajtót az Évkönyv legújabb kötete. A naptári rész és a postai díjszabások után vezérigazgatónk „Emlékezés“ cím alatt, elődjének, dr. báró Szalay Gábornak, mint a kultúra lelkes munkásának szentel igen meleg sorokat, akiről köztudomású, hogy nemcsak hivatali, hanem kulturális működésével is maradandó emléket állított magának.

A bevezető cikk után dr. Hencz Lajos az új vezérről ad rövid jellemrajzot.

Ezután dr. báró Szalay Gábor egyiptomi benyomásairól ad élvezetes, színes leírást s elviszi az olvasót az évezredes kultúrájú rendkívül érdekes és vonzó ország tájaira.

Az Évkönyvben főként költemények és széppróza, néhány szakcikk, továbbá hasznos tudnivalók, a posta személyzetet érdeklő szabályzatok kivonatai és címtár változtatják egymást.

A jól szerkesztett Évkönyvet olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A **Postás Szaknaptár** most megjelent 1936. évre szóló kötetével 40. évfolyamába lépett. Ez azt jelenti, hogy a szaknaptár (régibben Közlekedési szaknaptár) 40 éven át áll jó és rossz sorsban a posta személyzete mellett, mint annak hű és megbízható tanácsadója.

Ebből az alkalomból megállapítjuk, hogy a Postás Szaknaptár ezt a nehéz szerepet mindig jó eredménnyel és lelkiismeretesen igyekezett ellátni. Ennek köszönheti tagadhatatlan népszerűségét és általános megbecsülését.

A jubiláris kötet külső megjelenésével és belső tartalmával egyaránt méltó az ün-

nepi alkalomhoz. Eddig is megbízható és gazdag adattár volt azoknak az ismereteknek, amelyekre a postaintézet különböző rendű személyzetének hivatali életében szüksége van. A szerkesztő a jubileumi kötet tartalmát alaposan kibővítette; a kincstári és postamesteri személyzetre vonatkozó jogszabályokat teljesen átdolgozta, új és könnyen kezelhető rendszerbe foglalta; könnyen áttekinthető táblázatokot készített, amelyekből a tényleges és nyugdíjas alkalmazottak fáradság nélkül megállapíthatják a különböző fizetési osztályok havi járandóságait, továbbá a lakbér havi összegét; az időszaki beadványokkal kapcsolatos adatokat a jubiláris kötetben esedékességi napok körül csoportosította és ezzel ezeket az adatokat gyakorlatilag jobban hozzáférhetővé tette. A P. R. T. tárgymutatóját 1920-ig visszamenőleg, továbbá az 1935. évi adatokkal kiegészítette. Különösen vidéki hivatalokra nézve értékes az az összeállítás, amely megmutatja, hogy a különböző mozgópostákkal beérkező küldeményeket Budapesten rendszerint mikor kézbesítik. Új a hírlapkézbesítő személyzet, továbbá az órabérek jogviszonyait tárgyaló szövegrész is. E kiegészítésekkel a Szaknaptárnak gyakorlati használhatóságát a szerkesztő határozottan emelte.

Lényegesen bővült a Szaknaptár a posta nyugállományba helyezett személyzetének betűsoros névjegyzékével. A nyugdíjasok adatainak közlésével a Szaknaptár érdekességét és értékét nemcsak a nyugdíjas, de a tényleges szolgálatban álló kártársak előtt is emelte.

A Szaknaptár jubiláris kötete közel 800 oldalt ölel fel. Tartalma nemcsak gazdag, de lelkiismeretes és megbízható. Kimondottan gyakorlati könyv, amely a hivataloknál és az egyes alkalmazottaknál egyaránt hézagpótló. Előfizetési ára a terjedelmének megnövekedése ellenére a postaal alkalmazottak részére maradt 4 P 50 fillér. Megrendelhető a szerkesztőnél: Dr. Kovács József, postaigazgatónál, Budapest 112.

Sajtóhibakiigazítás. Lapunk folyó évi 1. számának 31-ik oldalán, az Érdekes kérdések 2-ik számú pályatételének utolsó sorába értelemzevaró sajtóhiba csúszott be.

A helyes szöveg a következő: „A budapesti távbeszélő tudakozót milyen új szolgálati ágakkal kellene kibővíteni?”

Ugyancsak az 1. szám 34-ik oldalán, az Elmélet-Gyakorlat rovat 40-ik tétele 1-re, 41-ik tétele 2-re helyesbítendő. A 3-ik tétel kilencedik bekezdésének második sorában lévő „nem“ szó pedig törlendő.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.